תלמוד בבלי · אחרונים · צאן קדשים

צאן קדשים על תמורה

רבי אברהם חיים שור

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צאן קדשים על תמורה

רבי אברהם חיים שור

מקור הטקסט: פנינים · רישיון: GNU FDL 1.3

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צאן-קדשים-על-תמורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 6
דף ג. 8
דף ג: 9
דף ד. 11
דף ד: 12
דף ה. 13
דף ה: 14
דף ו. 15
דף ו: 17
דף ז. 18
דף ז: 19
דף ח. 20
דף ח: 20
דף ט. 21
דף ט: 22
דף י. 23
דף י: 24
דף יא. 24
דף יא: 25
דף יב. 26
דף יב: 27
דף יג. 27
דף יג: 28
דף יד. 28
דף יד: 29
דף טו. 30
דף טו: 30
דף טז. 31
דף טז: 32
דף יז. 33
דף יז: 33
דף יח. 34
דף יח: 35
דף יט. 36
דף יט: 37
דף כ. 37
דף כ: 38
דף כא. 39
דף כא: 40
דף כב. 42
דף כב: 43
דף כג. 43
דף כג: 44
דף כד. 44
דף כד: 45
דף כה. 47
דף כה: 47
דף כו. 49
דף כו: 50
דף כז. 52
דף כז: 52
דף כח. 53
דף כח: 54
דף כט. 55
דף כט: 57
דף ל. 58
דף ל: 59
דף לא. 59
דף לא: 60
דף לב. 61
דף לב: 62

דף לג. 63
דף לג: 64
דף לד. 65

בעזרת נותן התורה ערוכה בכל ושמורה. אתחיל ואגמור מסכת תמורה.

דף ב.

גמרא והדר תני לא שאדם רשאי להמיר דיעבד כו' כצ"ל. ועיין ברש"י ותוספת ותראה דגירסא נכונה והשאר יש למחוק:

רש"י ד"ה ה"ג אלא הכי כו' אפי' דיעבד נמי דאם כו' כצ"ל. ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:

ד"ה (מוסיף) [צאן קדשים: מסוף] הקדש כו' לבסוף שתכף לסמיכה שחיטה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ואייתר ליה כו' ואכתי כו' קרבן אביו דס"ד דשל אביו כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה וסופג כו' עוד י"ל דלעולם לא לקי אלא מ' כו'. וראיתי בכתב מחכם א' שכתב דהני ב' תירוצים תלוי בשני גירסאות (שבדף ד' ע"ב) דפריך שם והא מימר דלאו שניתק לעשה כו' וסופג את המ' ומשני ה"ל ב' לאוי וחד עשה ולא אתי חד עשה ועקר ב' לאוי ולפי גירסא זו ע"כ סובר רב דימא דהני ב' לאוי הוי בחד ענייני' דאי חד בשלו וחד בשל חבירו א"כ כשהמיר בשלו אמאי לוקה הא לא הוי אלא חד לאו בשלו וכבר נתקו לעשה אלא בע"כ ס"ל דהוי ב' לאוי בחד ענייני' ולפיכך סופג פ' אבל לפי גירסא שהביא רש"י שם ז"ל שאני התם דהוי לאו ששוה בכל אפי חד לאו הוי סגי דהא שוה בכל ובע"כ הלאו השני צריך לשל חבירו וא"ה אינו לוקה אתמורה שלו כ"א מ' וכן על תמורה של חבירו מ' ולפי זה הא דפריך (בדף ט' ע"א) ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי ולא ימיר היינו לפי גירסא (דלא) [צאן קדשים: דלאו] השוה בכל אבל לפי גירסא דהוי ב' לאוי לא פריך מידי דהא לדיד' בעינן משום ב' לאוי ולא מצרכינן כלל לשל חבירו ודוק ובזה מיושב כו' דלא כמהרש"א דפרק קמא דחולין כו' עכ"ל וכ"כ מ"ו הב"ז. והנה מה שכתב דלפי גירסא דהוי ב' לאוי ע"כ סובר ר"ד דהני ב' לאוי הוי בחד ענייני' גם מה שכתב הא דפריך (בד' ט') ולכתוב לא יחליפנו כו' לא פריך לפי גירסא דהוי ב' לאוי אינו מוכרח דא"ל אפי' לפי גירסא דהוי ב"ל סובר ר"ד דהוי בתרי ענייני' חד בשלו וחד בשל חבירו דלשון חילוף משמע ע"י ב' אנשים כמי שפרש"י (בד"ט) ואין סברא לומר שר"ד חולק על משמעות הלשון ואפ"ה שפיר משני דהוי ב' לאוי דהא בלאו הכי יש לדקדק לקמן דפריך ולכתוב לא יחליפנו ולא קאמר בלשון צריכותא וצריכא לתרוייהו כמו הסוגיא בכל הש"ס היכא דכתיבי תרי קראי בחד ענייני' עביד צריכות' בתרוייהו אלא הכי פירושו כיון דאמרינן דמ"ה לוקין אע"ג דהוי לאו שניתק לעשה משום דהוי ב' לאוי וחד לאו מיותר וקאמר דליכא למימר דלאו דלא ימיר מיותר דס"ד דמימר דתרוייהו קא מקדיש להו אימא לא

לקי אבל לא ליכתוב לא יחליפנו ואנא אמינא מה מימר דתרוייהו קא מקדיש להו לקי מכ"ש בשל אחרים אלא ע"כ דהכתוב אתי לאשמעינן דלא הוי לאו הניתק לעשה ולוקים עליה דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי ומ"ה דייקו תוספת בלישנא וכתבו עוד יש לומר דלעולם לא לקי אלא מ' כו'. פי' דלעולם היינו אליבא דכ"ע ואפי' המיר בשלו הוי כאלו עבר אתרי לאוי ולוקין. ואון לי כזה מצאתי בתוספת דמסכת מכות (דט"ו ע"א) בד"ה תניינא כו' דהקשו ז"ל וא"ת דילמא שאני התם דאיכא תרי לאוי ולא יטמאו מחניהם ולא יטמאו מקדשי ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי דהכי משנינן בתמורה כו' עכ"ל והתם נמי הוי בתרי ענייני מקדש ומחנה וכשטימא את המחנה ולא המקדש הוי חד לאו וכבר נתקו לעשה וישלחום מחוץ למחנה ואפ"ה כתבו תוספת דלא אתי עשה ועקר תרי לאוי ע"כ משום דחד לאו ולא יטמאו מקדשי מיותר דליכתוב ולא יטמאו מחניהם דא"א ליכנס למקדש בלא מחנה אלא אתי לאשמעינן לתרי לאוי כנ"ל ברור:

ד"ה הא גופא קשיא כו' למה לי וכן משני התם דר"ל כו' כצ"ל:

בא"ד למה לי ולפי' רבינו שלמה כו' כצ"ל:

בא"ד ועוד מאי קמשני כו'. פי' כיון דהקשה דאי הכל ממירים דיעבד תרתי דיעבד ל"ל ה"ל לשנויי בקיצור דאיצטרך לאשמעינן דסופג את הארבעים למה משני הכל מתפיסי':

בא"ד ופר"ת דתנא הכל ממירים לישנא כו' כצ"ל. פי' דגם בכאן קשה תרתי דיעבד ל"ל ומשני דאתי לאשמעינן דנתפס במזיד אע"ג דלקי:

בא"ד וחלוקין בדבר לקמן כו'. עיין בתוספת לקמן (די"ז ע"א):

ד"ה ור' מאיר דאמר כו' דמימר ומוקי כו' כצ"ל:

בא"ד וי"ל דלמעוטי לא מצית אמרת כו'. פי' דתוספת הקשו כיון דתרתי קרבנו אפי' לר"מ למעוטי אתי דלמא קרבנו ג' נמי למעוטי בעלי חוברין אתי ומ"ה משני דא"כ לישתוק קרא מיני' אבל יש לדקדק דלמא קרבנו ג' נמי למעוטי יורש קא אתי דס"ל נילף סוף הקדש מתחלת הקדש מתמורה ושותפים דאין סומכים ילפינן מתחלת הקדש דאין השותפים ממירים ויש ליישב:

דף ב:

גמרא ולא ימיר אותו מה סופינו לרבות את האשה ת"ל כו' כצ"ל וכ"ה במנחות (דצ"ג ע"א) ובערכין (ד"ב ע"ב) וכ"ה ברש"י:

שם מהו שימור בקטן שלא כו' כצ"ל:

שם לא אקדיש אמורי ממיר כו' כצ"ל:

שם נכרי מהו שימיר כו'. וכתב מ"ו הב"ז הקשה א' מהבחורים הא אמרינן לעיל דילפינן תחלת הקדש מסוף הקדש וקרבנו של עכו"ם אין טעון סמיכה כדאמרינן במסכת מנחות (דצ"ג ע"א) בני ישראל סומכין ואין הנכרים סומכין וא"כ נילף תחלת הקדש תמורה מסוף הקדש מסמיכה ול"ק מידי דניחא יותר ללמוד תמורה שהיה תחלת שלו מתחלת הקדש שלו דנכרי אקדושי מקדיש משא"כ לעיל ביורש כיון שאין הקדש שלו אלא של אביו לא שייך ללמוד מהקדש שלו כ"א מסוף הקדש של אביו לענין סמיכה עכ"ל. ולענ"ד במחילה מכבודו הקושי' אינו מיושב דהא תמורה לגבי קרבן ראשון ה"ל תמורה סוף הקדש כמו שכתבו תוספת לעיל ע"א וכן במנחות ובערכין וכיון דלר"י ניחא יותר ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש לפ"ז ניחא יותר ללמוד תמורה שהוא תחלת הקדש מסמיכה שהוא סוף הקדש לגבי תמורה מללמוד תמורה מקרבן ראשון דהוי סוף הקדש מתחלת הקדש וקושיא זו קשה נמי על קטן דהא קי"ל דקטן אינו סומך כדאיתא במתני' דמנחות (דצ"ג ע"א) הכל סומכים חוץ מחש"ו ובגמרא יהיב טעמא משום דלאו בני דיעה נינהו ולחד מ"ד ילפי' סמיכה סמיכה מזקני העדה דקטן אינו סומך וכ"כ המחבר תי"ט ולפ"ז מאי בעי קטן מהו שימיר נילף תמורה שהוא תחלת הקדש מסמיכה שהוא סוף הקדש לגבי תמורה דאינו מימר ודו"ק וצ"ע ליישב קושי' זו:

רש"י ד"ה נפקא ליה כו' וכתב ואם הס"ד ואח"כ ד"ה לא לקיא דאם המירה תמורתה אינו תמורה ומשני ה"ג ה"מ כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה ל"א כתוב כו' בתמורה אין הצבור עושין כו' כצ"ל:

ד"ה אקדושי לא מקדיש כו' כי היכי דלילקי הס"ד. וכתב מ"ו הב"ז אינו מדוקדק דהאי בעי לא קאי דלילקי דהא קטן הוא אלא אי תמורתו תמורה עכ"ל. ולענ"ד ע"כ עיקר איבעי' קאי לענין מלקות מדסיים א"ד כיון דלאו בר עונשין הוא בתמורה לא מיתפס אע"ג דאקדושי מקדיש ע"כ הטעם דאי מיתפס התמורה חייב מלקות וקטן לאו בר עונשים הוא מ"ה לא מיתפיס בתמורה ומ"ה כתב רש"י בתחלת האיבעי' נמי כי היכי דלילקי:

ד"ה שהגיע לעונת כו' ואי לא לא הס"ד ואח"כ ד"ה דלאו בר עונשים כו' שנה הס"ד ואח"כ ד"ה לא מיתפיס בה תמורה כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

בא"ד כלומר מאן דאית' כו' כצ"ל:

ד"ה ואין מביאי' כו' ה"ג ואין מביאין נסכים כו' שתיקנו ב"ד דנכרי ששולח כו' כצ"ל:

ד"ה לא קמבעי' לי כו' עונשין הס"ד:

ד"ה ה"ג תיפשוט כו' אבל מימר כו' כצ"ל:

בא"ד הקדיש בית או שדה כו' כצ"ל ועיין בזבחים (ד"ו ע"א) פירש"י פי' אחר ע"ש:

ד"ה והתורם מתבואה כו' לכל כהן שירצה ואם אמר לו ישראל הילך כו' כצ"ל. וכ"ה בזבחים (ד"ו) וביומא (ד"נ) ובנדרים (דל"ו ע"ב):
תוס' ד"ה במה דברים כו' וה"ק ר"י כו'. ועיין בתוספת דזבחים (דמ"ה ע"א):
ד"ה קתני מיהת כו' האיך אפשר לעשות שליח הס"ד וכצ"ל:

דף ג.

רש"י ד"ה ויליף נותר כו' אין בהם משום טומאה כו' כצ"ל:
ד"ה תלמוד לומר כו' ולל"א דכתיב כצ"ל. פי' ללשון ראשון מביא הצבור וללשון השני יכול להביא אפי' משלו ועיין במנחות (דע"ג ע"ב):
תוס' ד"ה לא נהנין כו' דכה"ג אמרי' בשלמי ישראל כו'. פי' שלמים דקדשים קלים הוא ולפני זריקה אין מועלין בהן ואפילו הכי אסור באכילה מדאורייתא כדאמרינן במסכת מעילה (ד"ז ע"ב):
ד"ה ויליף נותר אלא למעוטי עכו"ם כו' כצ"ל. פי' וליפסל כו' נותר בקדשי עכו"ם כשם שאם הקריבו קרבן עכו"ם בטומאה דאין הציץ מרצה:
בא"ד וי"ל דיש לנו למילף טפי מטומאה דכתב בחד קרא כו' כצ"ל. אבל המעיין שם בזבחים (דט"ו ע"ב) בתוספת בד"ה אלא למעוטי כו' דכתבו שם דקרא דוינזרו דכתיב ביה חילול אייריי בכל טומאה בין באכילת קודש בטומאה בין טמא *ששימש* לפ"ז הדרא קושית התוספת הכא לדוכתא וצ"ע ויש ליישב הקושיא בע"א דמ"ה ילפי' נותר מאכילת קודש בטומאה משום דהוי כרת כמותו אבל טמא *ששימש* אינו אלא במית' כדאמרינן בסנהדרין (דפ"ג ע"א):
ד"ה ומעשר דגן כו'. והיינו ר"ש כו' עיין הפלוגתא במסכת קדושין (דמ"א ע"ב):
ד"ה מאי תרומה כו' כדתנן בכריתות כו'. וכתב מ"ו הב"ז ט"ס יש בדבריהם דהתם בקדשי מזבח אייריי ומ"ה גורס גירסא אחרינא כמו שנדפס בצדו וכתב דרש"י פירש בפסחים (דמ"ז ע"א) דלאו א' על החמור שהוא קדשי ב"ה משום לאו דהזיד במעילה דלא כמו שפרש"י במס' מכות (דכ"א ע"ב) עכ"ל. ובאמת גירסא זו יותר ניחא מגירסא שלפנינו אבל מ"מ לפי גירסתו נמי הוא דוחק כיון דעיקר הקושיא אינו אלא לפרש"י דתוספת גופא כתבו שם בפסחים ובמכות דלא נראה לר"י פי' הקונטרס דלוקין על החמור מלאו דהזיד במעילה וחשיב לאו אחר ועיקר חסר מן הספר להביא פרש"י כסוגי' בכל הש"ס ועוד דרש"י גופא חזר במסכת מכות וכתב דמשום הזיד במעילה לא לקי ועוד למה הקשו ממתניתין דמסכת מכות דקתני בהדיא דאיכא מלקות בקדשי ב"ה כמו שהקשו במס'

זבחים (דמ"ה ע"א) ד"ה דומיא דתרומה כו' ובסנהדרין (דפ"ד ע"א) ע"ש. ולענ"ד יש קצת ליישב הגירסא שלפנינו בדוחק והכי גרסי' אזהרה דמעילה ועוד קשה דתנן במסכת כריתות יש אוכל אכילה [צאן קדשים: אחת] וחייב עליה ד' חטאות ואשם א' וקחשיב פסולי מוקדשי' וכן כמה דרשות כו' כצ"ל. פי' דהתם קחשיב נותר דהוי פסולי מוקדשי' וקתני דמביא אשם א' דהיינו אשם מעילה ואי עיקר מעילה ילפי' מתרומה יש לנו לומר דלא נהגי נמי בפסולי מוקדשי' כמו ב"ה וכ"כ תוספת דלא נהגו בפסולי מוקדשי' במס' פסחים שם:

ד"ה והרי מימר כו' מכות דאמר עולא לאו כו' כצ"ל. ועיין במסכת מכות (דף ד' ע"ב) ומה שציין מכות (דף ט"ו) ט"ס הוא דשם ליתא:

בא"ד חד מהנך דשמעתין יוכיח וי"ל כו' כצ"ל:

דף ג:

גמרא שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה כו' כצ"ל:

שם א"ל ר"י לתנא לא תתני כו'. וכתב מ"ו הב"ז והרמב"ם (בפ"א מה' תמורה) לא פסק כן אלא ס"ל דמימר לא חשיב מעשה כו' ומ"מ צריך טעם למה פסק הרב נגד ר"י עכ"ל. ולענ"ד נ"ל דהרמב"ם ס"ל כפי' רש"י דהכל ממירין דקתני במתני' דיעבד הוא והא דקתני תרתי דיעבד משום דאשמעינן בסיפא שסופג את הארבעים דסד"א לאו שאין בו מעשה היא ואין לוקים עליו והיינו האי דקמשני כמו שכתבו תוספת ריש פירקין ע"א ד"ה הא גופא קשי' לפרש"י ע"ש ולפ"ז כיון שתנא דמתני' סותם דמימר לא חשיב מעשה מ"ה פסק כרב ועיין מה שכתב הרמב"ם בפי' המשניות שלו ותראה שסובר כרש"י דהכל ממירי' דיעבד כרש"י:

שם אימא אפי' שבועת אמת כו'. כתב מ"ו הב"ז מכל הסוגי' מבואר דמותר לישבע שבועת אמת ואינו חייב מלקות כשנשבע אבל מיה' מצות עשה לישבע באמת זה אינו במשמעות הסוגיא ורש"י בפי' החומש כתב שהוא מצות עשה לישבע באמת כו' עכ"ל. ותמי' לי על מ"ו הב"ז דכתב על רש"י מה שאינו דרש"י בפ' ואתחנן לא כתב רק בלשון הזה על פסוק את ה' אלקיך תירא וגו' ובשמו תשבע כתב רש"י ולאחר שיהיה בך כל המדו' הללו אז בשמו תשבע שמתוך שאתה ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך ואם לאו לא תשבע וכפרש"י בפ' עקב על הפסוק הזה דמשמע אם יהיה בך כל המדו' מותר לישבע באמת אבל לא שתהא מצוה לישבע באמת וכ"כ הרא"ם דרש"י לא ס"ל שתה' מצות עשה לישבע באמת רק דהרמב"ם וסמ"ג ס"ל הכי:

רש"י ד"ה וזו היא שבועות כו' הזדון כשגגה אשם הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לא מייתי כו' דאמר ר"י במס' כו' כצ"ל:
ד"ה בהדיא כתיב דשרי למעבד הס"ד:
תוס' ד"ה ומאי שנא כו' אבל אי אמר איפכא אז תקשה לך ור"י פי' כו'. דבריהם בכאן קשה להולמן דהא אפשר לפרש כוונת רש"י נמי כפי' ר"י והכי קאמר מ"ש דממעט אוכל ולא אכיל מקרבן וקמרבי אכלתי ולא אכלתי כו' לוקמי כו' כר"י ורישא למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן וסיפא קמרבי אוכל ולא אוכל לחייב קרבן כר"י דס"ל דאינו חייב אלא על העתיד לבא וכל הסוגיא זו איתא נמי במסכת קדושין (דכ"א) והתם איכא גירסא אחרינא וז"ל אלא למעוטי אוכל ולא אוכל ממלקות אבל קרבן מחייב ומ"ש כו' והתם פרש"י בפירוש דהאי ומ"ש קאי דלמא למעוטי נמי אכלתי ולא אכלתי ותקשי לך והתם שייך שפיר קושי' התוספת דהכא על רש"י דהתם אבל כפי פרש"י הכא שפיר יש לפרש כאשר כתבתי וגם על פי' ר"י קשה למה לא מפרש הכי וצ"ע ותמי' לי על מ"ו הב"ז שלא הרגיש בזה ועיין שם בחידושי מהרש"א:
ד"ה ומקלל חבירו בשם כו' א"נ מהאי קרא גופא הס"ד פי' מדכתיב אם לא תשמור וכ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת ועיין במסכת מכות (די"ג ע"ב). ואין לדקדק לפ"ז היכא מסיק לקמן אלא אי אמרת מוציא ש"ש לבטלה אזהרתי' מהיכא דלמא מההיא קרא גופי' וקאי אמוציא ש"ש לבטלה יש ליישב דמ"ה מדייק תוספת לקמן (ד"ד ע"א) בד"ה הא לא מצי כו' דיש לנו להעמיד האי קרא כו' משמע דלא אשכחנא ביה אזהרה מפורשת ומ"ו הב"ז כתב וצ"ל דלא ה"ל לתוספת הגירסא דאב"א דלקמן דאלת"ה אם כן נימא כו' עכ"ל. ולפי שכתבתי ניחא אפי' לפי הגירסא דלקמן כיון דלא מצינו אזהרה מפורשת בתורה במוציא שם שמים לבטלה ובמקלל חבירו בשם מצינו אזהרה מפורשת מלא תקלל חרש יש לנו להעמיד האי קרא דמלקות במקלל חבירו בשם. אבל הא קשיא לי דהתם במס' מכות (דף י"ג ע"ב) פריך לר"י אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי לילקי מהאי קרא אם לא תשמור ומשני לעשות כתיב דמשמע דלא קאי על לאו ולסוגיא דהכא דמוקמינא אם לא תשמור אמקלל חבירו בשם דהוי לאו שאין בו מעשה ולוקי' עליו אהדרי' קושי' לדוכתא אי הכי כל לאו שאין בו מעשה נמי ויש ליישב בדוחק דעיקר ילפות' דר"א מדכתי' ליראה את ה' ע"כ לא קאי אלא על מקלל חבירו בשם ולא על שאר ל"ת שבתורה:

דף ד.

גמרא הראשונה מעושרת והשני' כו'. וכתב מ"ו הב"ז דע דבירושלמי מוקי להא דתני הראשונה מעושרת כו' כר"מ דס"ל לקמן (דכ"ה ע"ב) תפוס לשון ראשון אבל לר"י דס"ל דאף בגמר דבריו אדם נתפס א"כ הוי כאלו אמר מעשר כלכל' בחברת' והנה הרמב"ם פסק כהא מתני' ובפ"ב מה"ת פסק כר"י לכן נראה דהרמב"ם ס"ל דמתני' אתי' שפיר כר"י כו' עכ"ל ומאריך ליישב דברי הרמב"ם אליב' דר"י ולענ"ד אינו מן הצורך להאריך בזה דאפשר לחלק דרך פשוט בשלמא התם בתמורה ס"ל לר"י דלא חזר ונתכוון מתחלה לשניהם דיכול לקיים את שניהם דתרעה עד שתסתאב ותמכור ויביא בדמי חצי תמורת עולה וחצי תמורת שלמים אבל הכא דאי אתה יכול לקיים את שניהם דאין מפרישי' מן הפטור על החיוב מודה ר"י:

רש"י ד"ה לא תקלל חרש כו' מנחם ז"ל הס"ד ואח"כ ד"ה ואי בעית אימא גרסי' לפי' ר"י כלומר דהאי קרא כו' כצ"ל והמעיין יבין מעצמו דלפי' ראשון ניחא הגירסא ואי אמרת בשלמא ולפר"י לא ניחא גירסא זו ואינו מן הצורך להאריך וכ"ה בס"י ובד"ח נד"ב דגירסת רש"י ואב"ע וטעות היא:

בא"ד את השם ע"כ למקלל כו' כצ"ל:

בא"ד אא"כ הזהיר ובשלמא א"א כו' הד"א:

ד"ה אלמא לא כו' לבטלה הס"ד ואח"כ ד"ה ואותו תעבוד והכא הזהר כו' כצ"ל. ותיבת הויא יש למחוק:

בא"ד וגומר ואאזהרה כתיב כו' כצ"ל. פי' ההיא אם לא תשמור קאי אאזהרה דאת ה' אלהיך וגו':

ד"ה אלו בכורים כו' משום דלאחר שנתמלאת כו' כצ"ל:

ד"ה מעשר של זו כו' כי אמר של זו בזו ושל זו בזו משום דלאחר דאמר של זו בזו ראשונה כו' כצ"ל:

ד"ה מפני שהקדים כו' דמעיקרא מקמי דאמר של זו בזו כו'. בא לתרץ בזה דלא תיקשי א"כ אין לדבר סוף כשפירש מעשרותיו מכרי א' ואח"כ מכרי השני נמצא מקדים מעשר ב' של כרי הראשון ממעשר א' של כרי השני וכי התחייבה תורה להפריש כל מעשרותיו בכרי א' ובפעם א' וע"ז כתב דשאני הכא כיון דאמר של זו בזו נעשו שניהם ככרי אחד:

בא"ד מעשר שני שבה למעשר ראשון שבחברתה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה הא לא מצי כו' כצ"ל:

ד"ה מלאתך זו בכורים כו' משום דלאחר שנתגרשה כו' כצ"ל:

בא"ד מדמעת ועולה מפיק כו' כצ"ל:
ד"ה היו לפניו כו' תאנים ואמר עשרה מן כו' כצ"ל:
בא"ד הראשונה תשעה מעשר שני כל המאה כו' כצ"ל:
בא"ד ובדמאי מיירי כו'. פי' ולא בטבל מדקאמר ר"א לוקה מפני שהקדים מעשר שני למעשר ראשון ולא קאמר שהקדי' שניהם לתרומה שבחברת' אלא ע"כ דמיירי בדמאי דלית בה תרומה ועיין בתוי"ט:
ד"ה מעשרותיכם מעשר כו' הכא דכוון דעתיה כו' כצ"ל:
ד"ה ואיתמר עלה כו' של ראשונה הוו כאלו כו' כצ"ל:
בא"ד ועל השני' נמי בלאו כו' כצ"ל:
ד"ה שהקדים מעשר כו' דקרא לא קמיירי כו' כצ"ל:
בא"ד מע"ל דאיקרי בכורים כו' פיר' לשון ביכור ראשון:
בא"ד משום דאיקרי ראשית כו' כצ"ל:
בא"ד שם אחד מעשר שני מכאן אמרו המקדים תרומה לבכורים ומעשר ראשון לתרומה ומעשר שני לראשון אף ע"פ שהוא עובר בל"ת מה שעשוי עשוי ת"ל מלאתך ודמעך לא תאחר עכ"ל משמע דאכולהו קא משתעי כו' כצ"ל. וכן צריך להגיה ברש"י פי' הואיל שאמרה תורה שעובר על לא תאחר ש"מ מה שעשה עשוי דאם לא כן לא הי' עובר בלאו דאין במעשיו כלום ועיין במכילתא פרש' משפטים:
בא"ד אלא תקדים החמור כו' כצ"ל:

דף ד:

רש"י ד"ה לאו שניתק לעשה כו' דלא סמכי להדדי כו' כצ"ל:
ד"ה ל"א משני כי פריך כו' דליעקרי' הך עשה דאלים כולי האי דשוה בכל כו'. ולפי מה שפרש"י בפרק עשרה יוחסין (דע"ח) והובא בתוספת דמכות (דט"ו ע"א) בד"ה כל ימיו כו' דהאי כל ימיו דכתיב בקרא אעשה דלו תהיה לאשה קאי והכי קאמר לו תהיה לאשה כל ימיו כלומר שכל ימיו הוא בלו תהיה לאשה בעמוד והחזיר לפ"ז הוי העשה שאינו שוה בכל ולא אלים לעקור את הלאו אבל לפי מה שפרש"י במסכ' מכות שם דכל ימיו אלא יוכל לשלחה קאי לא תהא בשלוחיה כל ימיו אלא יחזירנה ולפ"ז הוי הלא תעשה שאינו שוה בכל והעשה שוה בכל ופריך הכא שפיר ומ"ה כתב רש"י נמי ב' פי' להנך ב' גרסאות דהכא ובזה נתיישב תמיה' התוספת על רש"י במס' מכות שם במה שמפרש במס' קדושין בע"א וכאשר כתבתי ניחא ודו"ק:

בא"ד ומשני כהנים טעמא אחרינא כו'. ולפי מה שכתבו תוספת שם במס' מכות בד"ה אם כהן כו' וז"ל דהא אי אמרה לא בעינא ליה ליכא עשה כלל ומ"ה לא אמרי' דאתי עשה ודחה ל"ת שאינה שוה בכל ולפ"ז הוי מצי לשנויי הכא הכי להך גירסא:

תוס' ד"ה וכל לאו כו' לא עבר הלאו ומ"ה מדמה כו' כצ"ל:

ד"ה הרי אונס כו' להקדמת דבכורים לתרומה אלמא כו' כצ"ל:

ד"ה כתנאי לא קאי אהאי סוגיא כו'. פי' דבלאו דניתק לעשה כ"ע מודו כמו שכתבו תוס' לעיל בד"ה וכל לאו כו':

ד"ה ור"י האי כו' במקום אחר הס"ד ואח"כ ד"ה רבא אמר לא מהני מידי וקשה א"כ כו' כצ"ל. פי' כיון דלא מהני לא הוי שחיטתן שחיטה. ומ"ו הב"ז כתב דהקשו לאביי ולא אוכל לירד לסוף דעתו כיון דלאביי מהני שחיטתן כשירה:

בא"ד אבל צורם אזן דממילא מותר כו' פי' א"כ אינו דבר מתועב ובמסכת חולין (דקט"ו ע"א) הקשו תוס' בד"ה כל שתעבתי כו' קושיא זו ומתרצו בע"א עיין שם. ומ"ו הב"ז כתב וז"ל וזה דלא כפרש"י בחומש פרשה ראה שפי' על פסוק לא תאכל כל תועבה כגון שצירם אזן בבכור הוא דבר שתעבתי לך לא תאכל כדברי התוס' ודאי מוכח בשיטת התלמוד דבכורות דאינו אלא קנס דאמרי' התם לדידי' דעבד איסורא קנסו רבנן לברי' לא קנסו עכ"ל. ותמי' לי על מ"ו מה שכתב ודאי מוכח בשיטת התלמוד דבכורות דאינו אלא קנס מדקתני התם לדידי' דעביד איסורא כו'. ולענ"ד אינו מוכח דהתם קאי אליבא דר"א דס"ל במתני' דלא ישחוט עולמית אפילו נפל בו מום אחר ועל זה איבעיא התם דאם מת מהו לקנוס בנו אחריו לאסור עולמית ובעי למיפשט לברי' לא קנסו דודאי לאסור עולמית הוא משוס קנס אבל לאכול על אותו מום דצירמו באזנו בודאי ר"א ס"ל דבכלל כל שתעבתי לך הוא ואסור מדאורייתא כפי' רש"י בחומש וכן תני ר"א בהדיא בספרי והובא בתוספת שם (דל"ד ע"א) בד"ה ומי קניס כו' דאם אכל על מום שהוטל בידים עובר משום לא תאכל כל תועבה רק לרבנן דס"ל התם במתני' דאם נולד בו מום אחר ישחוט ס"ל דעל מום שהטיל בידים אינו אלא משום קנסא ע"ש:

דף ה.

גמרא לא תני רבא אונס שגירשה כו'. אין לדקדק בשלמא ללשון א' דפריך דוקא תיובתא לרבא ולאביי ניחא ליה משום דאפשר לומר דהמקשן ידע דכל ימיו בעמוד והחזיר ומ"ה ניחא לאביי דבכל לא תעשה מהני והכא כתיב כל ימיו ומ"ה נמי לא לקי כיון דלא מהני מעשיו וכ"כ תוספת אבל לרבא פריך שפיר דעכ"פ עבר אמימרא דרחמנא דלא

יוכל לשלחה לכתחלה ולילקי ואפ"ה משני שפיר כיון דרחמנא אמר דיכול להחזירה אם גירשה אע"ג דלכתחלה לא יוכל לשלחה כאלו לא עבד אבל ללשון ב' דפריך דוקא לאביי ולרבא ניחא ע"כ משום דידע דכל ימיו בעמוד והחזיר קאי ומ"ה ניחא ליה לרבא א"כ לאביי נמי ליכא תיובתא ויש ליישב דהכי פריך דכיון דגלי רחמנא באונס דאי עביד לא מהני ה"ה בכל ל"ת שבתורה דלא מהני ומשני היכא דגלי גלי:

רש"י ד"ה אמר לך אביי כו' לאחר שילקה דהוה ליה לאונס כו' כצ"ל:

בא"ד דהוה ליה לאונס דעובר כו' כצ"ל:

בא"ד לשלחה אלא לאו כו' כצ"ל:

ד"ה ה"ג אבל תירוש כו' מיני דגנים ותורמים מזה על זה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה א"ל רבא כו' ש"מ דלניתוק ללאו כתבי' כו' כצ"ל:

בא"ד אין זה לאו שקדמו עשה כו' כצ"ל. ולפרש"י שהבאתי לעיל (בד"ד ע"ב) שפירש בפרק עשרה יוחסין (דע"ח) דהאי כל ימיו קאי אעשה דלו תהיה לאשה ואפ"ה לניתוק ללאו כתבי':

ד"ה אם אינו כו' כתב בלאו הכי נמי כו' כצ"ל:

ד"ה ולרבא כו' בלא ראשיתם נמי לא מצית אמרת ודגן משמע כל דגן אחד וצ"ל דהך כו' כצ"ל:

דף ה:

גמרא ל"ה הרי הוא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה ואינו נמכר כו' דאינו נמכר וס"ד הואיל ואיתקש כו' כצ"ל:

בא"ד להכי כתיב הוא דחרמים למעוטי בכור דיכול למוכרו הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה ולאביי כו' ה"א תצא זו דיוצאה מקדושתה ונכנסת התרומה במקומה ותצא ראשונה לחולין ותרוייהו לא קדשו קמ"ל קרא דתרוייהו קדישי הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ה"ג והרי בכור כו' מכאן ואילך פירש הס"ד. ומו"ו הב"ז כתב דבס"א ל"ג ואפשר שהיה מכאן ואילך [צאן קדשים: איזה] מפורש כמו בב"ב ובמס' מכות:

ד"ה בכל העולין כו' אפי' נתערבו הס"ד:

ד"ה לכדאמר לי' ר"פ כו' בשבלים קודם שהופרשה כו' כצ"ל:

בא"ד שהוא נוטל וממעשר לא נטל כו' כצ"ל:

ד"ה מכל מעשרותיכם כו' תרומות ה' אפילו תרומה גדולה הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה ולרבא האי הוא כו' ולא איצטריך האי הוא כו'. פי' וע"כ אתי למעוטי בכור דיכול למוכרו:

ד"ה שאני התם כו' דבלא יתור הלמ"ד שנייה נמי דרשי' הכי כו' כצ"ל:
בא"ד תלויי' זה בזה שהרי קאמר ר"י כו'. ודבריהם קשה להולמן דלמא לר"י אינו תלוי זה בזה אבל לר"ש התימני ולר"ע ודאי תלי' זה בזה דליכא מידי דלא תפסו בה קדושי' והולד כשר וכ"כ תוס' בהדיא במס' כתובות (דכ"ט ע"ב) ד"ה חילולי' כו' ע"ש ושם כתבו דסוגיא דהכא לא אתיא כר"מ ועיין בתוספת קדושין (דס"ז ע"ב) וצ"ע:
בא"ד ממזר ולכ"ע לא כו' כצ"ל:
בא"ד דאא"ע לממזרת כו' פירוש דאינו עושה ממזרת דמלא יחל נמי שמעינן דחילולים דוקא עושה ואינו עושה ממזרת:
בא"ד וכן משמע דמיתורא דרש מדאמר ולאביי א"כ כו' כצ"ל. פי' דתוספת ס"ל דפריך לאביי דלא ס"ל הא דרב' א"כ נימא קרא לא יחל מאי לא יחלל ומשני אחד לו ואחד לה. ולפי זה מוכח דעל כרחך רבא מיתורא דלמ"ד דרש וזהו דלא כפירוש רש"י כנ"ל:

דף ו.

תוס' ד"ה מחזיר את הכר כו' אלמא אשלא ברשות קאי הס"ד. ודבריהם אינם מובנים לי היכא מוכח מזה דשלא ברשות איירי דלענ"ד איפכא מסתברא מדקתני היו לו שני כלים נוטל א' כו' משמע דנוטל לכתחלה ע"י שליח ב"ד דאם לא כן הכי ה"ל למיתני אם נטל שני כלים מחזיר את הכר כו' ותוספת גופא הקשו שם קושיא זו ולא כתבו דממתני' גופא מוכח אלא מיישבו בדוחק ע"ש (דקי"ג ע"א) וצ"ע. ועיין בדיבור שאחר זה ישוב על קושי' התוספת בדרך אמת בע"א:
ד"ה שאני התם דאמר קרא כו' וצריך לפרש לרבא הכי כו'. ועפ"ז יש ליישב קושית התוספ' הנ"ל דהמקשן סמוך אברייתא דהתם דקתני משכנו שלא ברשות מנין כו' וכ"כ תוספת שם ומה שהקש' שם דא"כ דהמקשן ידע מהברייתי' הא הברייתא גופא יליף מהשב תשיב כדמשני הכא וידע ג"כ התירוץ י"ל דהמקשן ס"ד דיליף התם מהשב תשיב דמשכנו שלא ברשות צריך השבה ולפ"ז פריך שפיר לרבא מדאיצטריך השב תשיב דצריך השבה ואי אמרינן בכל ל"ת דאי עביד לא מהני וצריך להחזירם לבעלי' מכל וכל א"כ השב תשיב ל"ל ומשני דיליף התם מהשב תשיב דמשכנו שלא ברשות דחוזר ונוטלה ומהני תפיסתו אבל בשאר ל"ת דאי עביד לא מהני כנ"ל ברור ודו"ק. ולפ"ז אפשר לומר דמתניתין באמת במשכנו שליח ב"ד קאמר וקושי' ר"ת מה שהקשה שם בד"ה ואת המחרישה ביום כו' על סוגיא דהתם מהך מתני' שפיר הקשה. ומ"ו מהרש"א

הניח בצ"ע על ר"ת מסוגיא דהכא וכאשר כתבתי ניחא ואינו מן הצורך להאריך ע"ש בתוס' ומהרש"א:

בא"**ד** ולפי הא דפירשתי ניחא כו'. כצ"ל ועיין בתוס' שם (דף קט"ו ע"א) ד"ה וחייב כו' דמאריך שם:

ד"**ה** אמר אביי שאני כו' וי"ל דהכא אליבא דת"ק איירי כו'. כוונת התוספת בקיצור לאביי דס"ל דמהני איצטריך לת"ק תעזוב יתיר' להפריש מן העומרים או מן הכרי דבלא תעזוב יתירא ה"א דאינו מפריש דמהני אבל מן העיס' אינו מפריש דקנאה בשינוי ולר"י דס"ל דשינוי במקום' עומד והוי עומרי' וכרי ומפריש אבל לרב' דס"ל דאי עביד לא מהני לפ"ז לתנא קמא לא איצטריך תעזוב יתיר' להפריש מן העומרים או מן הכרי דבלאו הכי מפריש כיון דלא מהני ואפי' הכי מן העיסה אינו מפריש דקנאה בשינוי ותעזוב יתירא אתיא לדרשא אחריתא כדמסיק רבא ויש לך עזיבה אחרת כו' ולר"י אתי תעזוב יתירא לרבות להפריש אפי' מן העיסה וק"ל. יש לדקדק לפרש"י דכתב בד"ה תעזוב כו' לאשמעינן מקרא דתעזוב יתירא דאע"ג דאישתני בידו לא קנה משמע לפירושו דהכא אליבא דר"י נמי איירי לפ"ז קושית התוספת במקומה עומדת דלאביי ליכא למילף מתעזוב יתירא דשינוי לא קנה דאיצטריך תעזוב יתירא להפריש מן העומרי' או מן הכרי לת"ק דבלא"ה ה"א דאינו מפריש דאי עביד מהני וצ"ע ויש ליישב בדוחק:

ד"**ה** והשתא דשנינן כו'. וקש' לרבי ברוך כו' ולרבא לקי משום דעבר אמימרא דרחמנא כו' כתב מ"ו הב"ז ומכאן יש תימא על הרמב"ם שפסק (בפ"ז מה' בכורות) ד"ה במעשר וז"ל ויראה לי שהמוכר מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח ולפיכך אינו לוקה במוכר חרמי כהנים כו' והוא כאביי דס"ל דכל היכא דלא מהני לא לקי דאלו לרבא אע"ג דלא מהני מ"מ לקי דעבר אמימרא דרחמנא כו' וצ"ע. אח"ז רב ראיתי בס' ל"מ שהרגיש בזה עכ"ל. ולענ"ד אע"פ שאיני כדאי להכניס ראשי בין שני הרים גדולי' כדי שלא להניח דברי רבינו הרמב"ם בצ"ע אענה גם חלקי ליישב דברי רבינו הרמב"ם דאדרבא מכח קושית ר"ב דאמאי לא מסיק דפליגי בהכי כו' ס"ל לרבינו הא דמשני לעיל אליבא דרבא דהאי הוא דכתיב בחרמי כהנים למעוטי בכור והם דכתיב בבכור למעוטי דאין תמורתן קריבין היינו את"ל דרבא ס"ל דאם פדה בכור או מעשר או חרמים לקי אע"ג דלא מהני כמו בשאר לאוין אבל אליבא דמסקנא כיון דלא מוקי פלוגתא בהכי ע"כ ס"ל לרב אשי דרבא מודה לאביי דבבכור ומעשר וחרמים אע"ג דלא מהני לא לקי והוא דכתיב בחרמים והם דכתיב בבכור לשויה לחרמים ולבכור ללא תעשה שניתק לעשה כיון שבהויתן הם ואינם יוצאים לחולין ע"י פדיון ולאחר פדיון צריך ליתנם לכהנים הוי כמו ניתק לעשה

דלעולם בקדושתן קיימו כדמשני לעיל גבי אונס ומעשר דילפינן עברה עברה מבכור דבקדושת' קיימא ואינו לוקה ומ"ה פסק הרמב"ם הכי כנ"ל ברור ונכון ודו"ק:

דף ו:

גמרא ל"א בהאי שינוי דשנינן בריבית קצוצה כו' כצ"ל:
שם נמי סבר ריבית קצוצה יוצא בדייני' דאמר אביי האי מאן דמסיק זוזי דריבתא בחברי' וקא אזלי חיטי ארבעה גירוי בזוזי בשוקא ויהב ליה איהו חמשה כי מפקינא מיניה ד' מפקינא מיניה אידך אוזלי הוא דקא מוזיל ורבא כו' כצ"ל. עיין במסכ' ב"מ (דס"ה ע"א) ותראה דטעות דמוכח הוא שנדפס בערבוביא תרי לישנא בחדא:
שם ת"ל לה' מי שמייחדים כו' עיין במס' זבחים (דקי"ב ע"ב) מה שכתבתי שם:
רש"י ד"ה בשינוי קונה כו' תימא אנא דאמרי כמ"ד שינוי לא קני כו' וליכא להקשות הא רבא גופא קאמר במס' ב"ק (דס"ו ע"ב) מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני משמע דס"ל דשינוי קונה וליכא מ"ד דלא ס"ל הכי לאו קושיא היא דרש"י אזל לשיטתי' דמפרש התם דרב' קאי אהנך אמוראי ופליגי התם וה"ק מי איכא למ"ד חד מהני אמוראי שינוי לא קני דלא פליגי אלא ביאוש ע"ש ולפ"ז אפשר לומר דס"ל דיאוש לא קני ואין להקשות מסוגי' דפרק הגוזל ומאכיל (דקי"ח ע"ב) דמתרץ רבא מתני' כר' אושעיא דבגזלה קיימת חייבי' ובאין הגזלה קיימת פטורים ומסיק התם דדרשינן מקרא מאשר גזל דוקא כעין שגזל דהיינו גזל' קיימת אבל אין גזלה קיימת פטורים וא"כ ע"כ ס"ל דשינוי קונה י"ל דרש"י נמי ס"ל דהך דרשא אסמכתא בעלמ' היא ומסבר' קאמר דאין הגזלה קיימ' פטורי' מלשלם כיון דאיירי לאחר יאוש ואינהו לא גזלו מידי וכ"כ תוספת התם בד"ה גזל כו' ע"ש:
בא"ד על גזל אביו הס"ד ואח"כ ד"ה ה"ג ל"א כו' כצ"ל:
ד"ה ת"ר כו' אם בל תשחטו כו' כצ"ל:
ד"ה קרבן בשחוטי חוץ כו' כצ"ל:
ד"ה ה"ג אין קרבן כו' יהא חייב ת"ל קרבן כו' הד"א:
בא"ד שומע אני אפי' השוחט כו' מלישנ' דרש"י משמע דהכי פריך כיון דדרשת מקרבן דאינו חייב על החולין דרשי' נמי להשוחט ב"ה כו' ותרוייהו דרשינן מיני' ובזבחי' (דקי"ג) וביומ' (דס"ג) לא פרש"י כן אלא דפריך דלמא קרבן לאו להכי הוא דאתי להוציא את החולין אלא להביא קדשי ב"ה ע"ש ופרש"י דהכא ניח' טפי דתרוייהו שמעינן מיני' דחולין לא איקרי קרבן:

בא"**ד** למלאכת המשכן הס"ד ואח"כ ד"ה שאילו ראוי לפתח כו' כצ"ל:
ד"**ה** אוציא את כו' ושעיר מרבינן לעיל כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ולא אוציא כו' לפתח אהל מועד אין חייבי' עליו ופריך כו' כצ"ל:

דף ז.

גמרא קבלת הדם ורבנן איצטרך כו' כצ"ל:
שם בעל מום הוא דעובר דאי כו' כצ"ל:
רש"**י** ד"ה רבא אמר כו' כדפירשתי לעיל דכרעיה דראשון הוא כו' כצ"ל והשאר יש למחוק פי' כיון שבא מכח ראשון פשיט' דלקי:
בא"**ד** שהיה לו חולה בתוך ביתו כו' כצ"ל:
בא"**ד** בההוא סוגי' דאיירי במחוסר זמן והא ליכא כו' כצ"ל:
ד"**ה** בבמה דילהון כו' לשמים הס"ד וכצ"ל ואח"כ ד"ה קמ"ל מכל אלה דלא מקבלי' כלומר להכי כו' כצ"ל:
ד"**ה** מתקיף לה כו' ואקרבינה וכיון דחזי להקרבה מצינו למימר דאסוקי אדעתי' ולאקדשינ' כו' כצ"ל. פי' כיון דמצינו למימר דאקדשי' להקרב' מ"ה לוק':
בא"**ד** אדעתי' דחזי לאקרובי כו' כצ"ל:
ד"**ה** ומיד בן נכר כו' מה ת"ל לעולה פרט לנזירות דברי ריה"ג ור"ע כו' כצ"ל ושנוי' זו שנוי' דחוקא לר"י דלר"ע ניחא דאיצטרך איש איש דאי מלא תקריבו את אלה ה"א אלה אי אתה מקריב אבל תמימים מקבלי' מהם כל הקרבנות מ"ה איצטרך איש איש למעט דוקא עולה מקבלי' מהם ולא שאר קרבנו' אפי' תמימי' אלא לר"י שנוי' דחוק' היא למימר דאיצטרך איש איש משום דכתיב בהאי קרא לעולה דאתי פרט לנזירות דלפי המסקנ' דהתם במס' מנחות לעולה פרט לנזירות גופא לא איצטרך דפריך התם לר"י פרט לנזירות מהתם נפקא דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל נודרי' ולא נכרים ומשני אי מהתם מלעול' ה"א קרבן הוא דלא לייתי אבל נזירות חלה עלייהו מ"ה כתיב בני ישראל ואפי' נזירות לא חיילי עלייהו וכפרש"י והשתא לפי מסקנא זו כיון דנכרי' אימעוטי לגמרי מנזירות א"כ ל"ל לעולה פרט לקרבן נזירות וקושי' זו בלא"ה יש להקשות על סוגי' דהתם. אחר זאת מצאתי קושי' זו בתוספת מסכ' נזיר (דס"א ע"ב) והניחו קושי' זו בצ"ע ואין ליישב דאיצטריך תרוייהו דאי מבני ישראל ה"א בני ישראל אתי למעוטי נכרי' מקרבן נזירות ואיש דכתיב גבי נזיר אתי לרבות נכרי' לנזירו' אבל השתא דכתיב לעולה למעוטי נכרי' מקרבן נזירות ע"כ בני ישראל אתי למעוטי מנזירו' גופא דלא חלה עלייהו כדאמרי' שם בנזיר זה אינו כיון דמסיק התם במס' נזיר דהלכה למשה מסיני היא בנזיר ע"כ האי

דכתיב בני ישראל קא ממעט להו מנזירות לגמרי וכפרש"י שם בהדי' (דס"ב ע"א) ובאמת תוספ' במס' מנחות שם ובמסכ' חולין (די"ג ע"ב) מתרצו קושי' זו בע"א ע"ש ולענ"ד יש ליישב לר"י דאיצטריך איש איש לרבות דמקבלי' מהם עופות ויין והלבונה ועצים דמכל אלה ליכא למילף דמכל אלה אי אתה מקריב כו' דתמות לא נאמרו בעופות נ"ל:

ד"ה אלא בתם כו' התרו בו לא תקדיש ב"מ למזבח כו' כצ"ל:

בא"ד דלא מסיק אדעתיה דחזי להקרבה כו'. ודבריהם אינם מובני' לי הא צריך התראה אכל לאו ולאו וכיון דאתרו בו לא תקטיר ב"מ או לא תזרוק ב"מ למזבח ואמר ע"מ כן היאך לא אסיק אדעתי' דחזי להקרבה ומ"ו הב"ז מפרש שידע שאינו ראוי לכך וכאלו התרו בו שלא יזרוק מיא בעלמא אבל מסיים שהוא דוחק ולענ"ד אפשר ליישב כוונת התוספת דס"ל דלא מתרינן בו אכל לאו ולאו בפני עצמו אלא כיון דהתרו בו כשמקדיש לא תקדיש ב"מ למזבח וכיון דמדכרינ' שם מזבח כל העבודה בכלל וכאלו התרו בו אכל עבודה בפני עצמו ולפ"ז ניח' אע"ג דאמר בשעה שהתרו בו ע"מ כן היינו מהקדישו אבל לא אסיק אדעתיה דחזי להקטיר או להזריק כיון שהי' ב"מ מעיקרא ולא לקי נ"ל:

דף ז:

גמרא בהרצאות גופו לקי כו' כצ"ל ואינו מן הצורך למחוק תיבת גופו:

שם מאי אתה עושה תמימים נדבה כו' כצ"ל:

שם זכייה בגוויה אבל בזמן כו' כצ"ל והשאר יש למחוק. וסוגיא זו איתא במס' ב"ק (די"ב ע"ב) ולית' לגירסא זו:

שם שבית המקדש קיים וקתני כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה נדר מניין כו' לנדור הס"ד:

ד"ה אין לי כו' סמיך ללא ירצה כו' כצ"ל:

ד"ה לא נאמר בדברים כלומר בההיא פרשה הס"ד ואח"כ ד"ה לא אמור כלומר כו' כצ"ל:

ד"ה מוכרים אותו כו' בבכורות בפ' כל פסולי המוקדשים גבי בכור ב"מ ב"ה מתירי' כו' כצ"ל:

ד"ה הא גופא קמ"ל כו' דס"ד דלית' בהו זכייה כו'. פי' כמו מעשר דאינו נמכר דנאמר בו לא ימכר ולא יגאל. וע"ש בתוספת ב"ק (די"ב ע"ב) ד"ה תם אי כו':

תוס' ד"ה אביי אמר כו' וכן מוכח הסוגיא. פי' מדקאמר אביי בגברי קתני ש"מ דחד מיהו לקי:

ד"ה לא שנו כו' דב"ק אמרינן הא רבנן צ"ל דלפי זה כו' כצ"ל: פי' כיון דמוקי הא דר"נ דהכא כרבנן דרבנן נמי ס"ל דבזמן הזה נמי הוה ממונו ור"י ס"ל דאפי' בזמן שב"ה קיים

הוה ממונו לפ"ז הך סוגיא דפ' הפרה לאו אליבא דהלכתא היא לא כרבנן ולא כר"י וע"ש בתוספת ב"ק ד"ה ואם איתא כו':

דף ח.

גמרא דידהו אנן יהבינן כו' כצ"ל:
שם בזמן הזה מאי אירי' כו' כצ"ל:
שם בתמין והני הוא דלא מזבני ודאי מזבני לעולם כו' כצ"ל. פי' הני ספיק' לא מזבני אלא ירעו עד שיסתאבו ויאכלו בעצמן אבל ודאי מזבני וקשה לר"נ. ומ"ו הב"ז גורס גירסא אחרינא וקשה לשבש כל הגירסאות:
רש"י ד"ה אלא אי אמרת כו' ואילך אלא ודאי כו' כצ"ל:
ד"ה לא אמר כו' שהפקיד כהן בכורו כו' כצ"ל:
ד"ה אלא לאו בתם וקא מחייב לכופר בבכור קרבן שבועה אלמא ממונו דכהן הוא הס"ד וכצ"ל:

דף ח:

רש"י ד"ה לא בפלוגתא כו' ע"א עושה תמורה ישראל ובבית כהן אינו עושה תמורה לא זה ולא זה רשב"א אומר כו' אבל בבית ישראל זה וזה כהן וישראל עושים תמורה מאי לאו כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד אצל ישראל כהן אינו עושה תמורה דליתא ביה זכייה כו' כצ"ל:
בא"ד לא דכ"ע לית' להו דר"נ כו'. גירסא זו אינו מובן לי כיון דכ"ע לית להו דר"נ ואפילו בכור בארץ דחזי להקרבה כ"ע ס"ל דאית ליה זכייה בגוויה מכ"ש בכור בח"ל ולענ"ד איפכא גרסינן דכ"ע אית להו דר"נ בבכור מעלייא ובבכור בח"ל פליגי:
בא"ד דת"ק אית' ליה דר"נ כו'. פי' ומשום הכי ס"ל דישראל זבוני מזבן ליה:
ד"ה בכור זה כו' להראות לחכם כו' כצ"ל:
ד"ה אלא א"כ כו' אח"כ יהיב לי' לכהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה היינו טעמא כו' כהן דמוכר בכור דמוזיל גבי כו' כצ"ל:
בא"ד דמשום הכי מוכר בכור דמוזיל כו' כצ"ל:
ד"ה ליכול מר כו' לאכול משאר הבשר הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה ור"ש הוא כו' וי"ל דלר"ע כו' ועיין בתו' ב"ק (די"ב ע"ב) ד"ה לא מתוקמ' כו' דמתרצו עוד תירוץ אחר:
ד"ה דילמא כו' ומעטי' ליה לחכם ואמר כו' כצ"ל:

בא"**ד** דילמא יחשדהו עליו ויאמרו מה לו כו' כצ"ל. פי' מ"ה יחשדהו דשדי ביה מומא כיון דהוא עצמו מטריח להראות לחכם אלא ע"כ איזה כהן נתן לו שכר והוא שדי ביה מומא:

בא"**ד** אייתי ההוא כהן כו' כצ"ל:

בא"**ד** הבכור לשון רש"י והס"ד וכצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס לשון רש"י לדיבור שלאחריו ולא ידעתי מאיזה טעם דמה שכתבו כאן נמי לשון רש"י הוא:

ד"**ה** היינו טעמא כו' דמוזיל גבי ישראל כדי שיתן כו' כצ"ל:

דף ט.

גמרא או רע בו בטוב כו' כצ"ל:

שם שמע מינ' טוב מעיקרא כו' והכי קאמר קרא ולא ימיר אותו וגו' או רע בטוב שהיה טוב מעיקרא אפי' עכשיו רע והוי סיפא דקרא כמו פירוש לרישא דקרא הא דקאמר ברישא דקרא טוב ברע היינו השתא הוא רע והי' טוב מעיקרא ואם המר ימיר וגו' עושה תמורה אבל רע מעיקרא אין עושה תמורה:

שם חד אפי' טוב בטוב נמי כו' כצ"ל ואביי ורבא פליגי במשמעות דקרא דלרבא רישא דקרא הכי קאמר לא ימיר אותו הקדש טוב בטוב דחולין ברע או רע דהקדש ברע דחולין וסיפא דקרא או רע דחולין בטוב דהקדש ולאביי הוי רישא דקרא כמו סיפא דקרא לא ימיר אותו טוב דחולין ברע דהקדש ומכ"ש טוב דחולין בטוב דהקדש:

שם ור"ש בהמה רבה איקרי כו' אע"ג דמצינו בקרא דכתיב ויהי לי שור וחמור וגו' בפ' וישלח וקרי לשוורים הרבה שור וכפרש"י יש ליישב בשלמא התם לא נפק מינ' לדינ' מ"ה דיבר הכתוב בלשון בני אדם כאדם האומר לחבירו בלילה קרא תרנגול ואינו אומר קראו התרנגולים וכפרש"י אבל הכא כיון דנפקא מיניה לדינא אם איתא דממירי' אפי' אחד במאה ומאה באחד בהמה בבהמות ה"ל למיכתב ור"ש ה"מ לשנויא הכי אלא דעדיפא משני דבהמה רבה איקרי וק"ל:

רש"**י** ד"ה נכתוב לא כו' או רע בו והוי משמע כו' כצ"ל:

ד"**ה** לא ימיר כו' או רע הס"ד ואח"כ ד"ה או רע משמע של חולין לא ימיר בטוב או ברע דהקדש הס"ד ואח"כ ד"ה טוב ברע טוב של חולין כו' כצ"ל:

ד"**ה** ואביי כו' דכי היכא דגלי קרא כו' כצ"ל:

ד"**ה** דמי גרע כו' דקדש הס"ד ואח"כ ד"ה בשל אחרים דחילוף משמע כו' אנשים הס"ד ואח"כ ד"ה ולא בעי כו' כצ"ל:

ד"**ה** מאי טעמא כו' איהו נמי מהתם מצינ' כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה שנאמר כו' טוב קודש ברע דחולין כו'. גירסא זו היא גירסת מ"ו הב"ז דלא כגירסא בס"י וכתב דלעולם הראשון הוא של הקדש והשני הוא הנתפס דחולין דלא כרש"י ולפי פי' גם בגמ' במילתא דאביי גרסינן ומה רע בטוב דעלויי כו' ובזה תבין דבריהם בדיבור שאחר זה עכ"ל ולא אוכל לירד לסוף דעתו דלפי גירסתו בטוב שני דכתיב בקרא היינו חולין והיאך ילפינן מיני' טוב מעיקרא עושה תמורה דבין לאביי ובין לרבא בטוב למעוטי אתי היכא דקדם מומם להקדישם וכיון בטוב היינו חולין האיך אתי למעוטי הקדש ולענ"ד גירסא דס"י יותר ניחא ותוספת כרש"י ס"ל והכי גרסינן טוב חולין ברע דקדש או רע דחולין בטוב דקדש איזהו טוב ברע ב"מ שקדם הקדישו למומו זה הכלל זהו הפך מן האחרים שהרי הכא הקדש הוא הנתפס הד"א והס"ד וכצ"ל והכי פירושם דזהו החליפי' הפך מן חליפי' אחרים דחליפי אחרים היינו תצא זו ותכנס זו כדאמרי' לקמן והכא הוא להיפוך תכנס החולין ותופס הקדושה והקדש היא הנתפס ויוצא מן הקדושה כנ"ל ועיין לקמן ((ד"צ) [(דכ"ז] ע"א) ולגירסא זו נמי תבין (דברים) [צאן קדשים: דבריהם] בדיבור שלאחר זה כאשר אפרש בס"ד:

ד"ה (לאביו) [צאן קדשים: לאביי] כו' משמע דטוב ברע מיותר למעוטי כו'. פי' ובין לאביי ובין לרבא בטוב אתי למעוטי היכא דקדם מומן כו' ולרבא איצטרך טוב ראשון לרבות דאפילו טוב בטוב נמי לקי:

בא"ד ליכתוב רחמנא ולא ימיר אותו ברע. טוב ברע ל"ל כו' כצ"ל:

בא"ד והיינו כאביי הס"ד. פי' ואי הוה כתיב ולא ימיר אותו ברע הוה משמע אותו דהקדש לא ימיר ברע דחולין או רע דהקדש בטוב דחולין ולפ"ז לא הוה מצי למילף מיניה דבטוב אתי למעוטי היכא דקדם מומן להקדש כיון דבטוב היינו חולין אבל השתא דכתיב טוב ברע משמע טוב דחולין ברע דהקדש או רע דחולין בטוב דהקדש שפיר ילפינן מינה דאתי למעוטי היכא דקדם מומן להקדישם וכרבא לא מצי לאוקמי דלדידיה אתי טוב ראשון לרבותא. פי' טוב בטוב נמי לקי כן נ"ל ברור ונכון:

ד"ה והא טעמ' כו' משום הוא ומשני אמר ר"ש כו' כצ"ל:

בא"ד איהו נמי מהתם מצי כו' כצ"ל:

דף ט:

גמרא דבההיא קדושה הא אימר בה חדא זימנא כו' כצ"ל:

שם וחיללו על אחר ונתכפר כו' כצ"ל:

שם והוסיף חומש מהו שיחזיר ויוסיף חומש נתכפרו כו' כצ"ל:

שם באותה קדושה לא ניבעי' נתכפר באשם אחר ור' אבין חדא מגו חדא קא מיבעי' לי' הומם וחיללו כו' כצ"ל:
שם באשם קמא הוא דאינו מוסיף אבל בגוף אחר אע"ג דקאים באותה קדושה מוסיף כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אי שני כו' לא מימר אי הכי מיבעיא כו' הד"א.
ד"ה ואי ב' כו' הראשון ונתכפר כו' כצ"ל:
בא"ד כיון דחד גופא הוא כו' וכיון דמספק' ליה לאביי להכי קא מתמה כו' כצ"ל ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:
ד"ה ואם תמצא כו' אינו מימר משום דבההיא קדושה אימר בה חדא זימנא ואינו מימר בה כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מ"ז ואינו מן הצורך:
ד"ה שני גופי' כו' שני זה ונתכפר באחר כו' כצ"ל:
בא"ד ואינו מימר הס"ד ואח"כ ד"ה לישנא אחרינא בירושלמי גרסינן לה כו' כצ"ל:
ד"ה אי שני כו' ליה תיבעי' ליה כו' הד"א:
בא"ד לחולין והומם האי כו' הד"א:
בא"ד מידי אבל כו' הד"א:
ד"ה אי שתי כו' חומש או דלמא כו' הד"א:

דף י.

גמרא דבאותה קדושה קאי מוסיף חומש כו' כצ"ל. פי' ולא הוי הקדש שני ובד"ח נ"ב גירסא אינו ואינו מן הצורך וכ"כ מ"ו הב"ז ליישב גירסא זו:
שם אבל בקדושה אחרת לא כו'. פי' דהוי הקדש שני:
שם והכי קאמר מה כשהפריש משלו עושה תמורה אף כשהפרישו כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ואם תמצא כו' חדא הס"ד:
ד"ה מאי מי כו' נינהו לא מיקרי הקדש שני ומוסיף כו' חומשו או דלמא סוף סוף מכח קמא קא אתי והקדש שני כו' כצ"ל והד"א:
ד"ה מקדיש מוסיף כו' בעלים דידיה איזהו דאי פריק כו' כצ"ל:
ד"ה מקדיש הוי כו' דידיה הס"ד:
ד"ה א"כ כו' אלא ש"מ בתר מתכפר אזלינן הילכך כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה הא כיצד כו' משלו יביא על נדרו הס"ד ואח"כ ד"ה מלבד אשר תשיג ידו מלבד אייתר לומר אם אינו יכול כו' כצ"ל:
בא"ד ויצא הס"ד ואח"כ ד"ה לענין כפרה לאשמעינן כו' כצ"ל:

ד"ה רצה בוולדה כו' מסיני דחמש חטאות מתות נינהו והכי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה איתמר כו' בן אחותי ראה כו' כצ"ל וכ"ה גירס' תוספות שם (ד"ד ע"ב) פי' שבר קפרא אמר לבר פדא אתה בן אחותו ראה כו':
ד"ה אין קדושה כו' כצ"ל:
ד"ה ור"י כו' האם ולא מצינו כו' כצ"ל:
ד"ה ואזדא ר"י כו' דקדושה חלה והא אי אפשר לומר כן דאע"ג כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק תיבת אי ולא ידעתי למה דלפירושו משמע דלא פסיקא לומר הכי אליבא דר"י רק דאפשר לומר הכי וזה אינו דע"כ ר"י ס"ל הכי כמבואר לקמן:
בא"ד מערימין האומר היא שלמים וולדה עולה ה"ז ולד שלמים ואי איתא כו' כצ"ל:
בא"ד דצריך לומר דמיד שחלה הקדוש' על האם קדוש הולד כו' כצ"ל:
בא"ד ולקמן אמרינן כיצד מערימי' על הבכור כו' כצ"ל:
בא"ד אומר מה שבמעי כו' כצ"ל:
בא"ד ומ"ש ממחוסר זמן כו' כצ"ל:

דף י:

גמרא לאימיה היא בכלל כו' כצ"ל:
שם פטורי' אלמא אלימא קדושת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ל"א מאי כו' ירך אמו הוא או אם כו' הד"א:
ד"ה אלמא אלימא קדושת כו' כצ"ל:
ד"ה יוצאי' לחולין כו' היא כל הקדשים כו' הד"א:
ד"ה איתיביה ר"י כו' שלימי' בהן הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הא מיקד' כו' בהן הס"ד וכצ"ל:
תוס' ד"ה אבל הכא כו' לימא כההי' דאי כו' כצ"ל:
בא"ד דקדוש הולד גם ע"פ האדם ולא מטיני' דאמו לבד כו' כצ"ל:
ד"ה אמורי הוא כו' שלימין דחולין בהם והכא כו' כצ"ל:

דף יא.

גמרא מקדישי' איברים וממירים בהן כו' כצ"ל:
שם בכל מקום ונאכלין לעולם מאי לאו כו' כצ"ל:
שם מקדישין לעשות תמורה כו' כצ"ל:
שם במקדיש ולד ויצא דרך דופן כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה הכי קאמר כו' באיברי' ודקתני סיפא דהך מתניתי' כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד בהמה זו תמורה תחת שלימה זו לא אקדשים כו' כצ"ל:
ד"ה ועוברין כו' ור"י היא (דאמרו כן) [צאן קדשים: דאמר כו'] כצ"ל:
ד"ה מאי לאו כו' חלה על העוברין מכח כו' כצ"ל:
ד"ה לא במפריש כו' תנא בתרא סבר כו' כצ"ל:
בא"ד אמן בהווייתן כו' הד"א:
ד"ה ואיבעית אימא כו' הן קדושים והך דקתני דקדוש כו' כצ"ל:
ד"ה אי אתה כו' דאיצטרך למיתני כו' כצ"ל:
ד"ה במקדיש ולד כו' דופן הני איצטריך כו' הד"א:
בא"ד בקרבנות דכלאים כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד בולדי קדשים שנתעברה אמן לאחר שקדשה אלמא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה הא מני כו' והלא במוקדשין כו' מכלל כו' כצ"ל:
ד"ה הכי קאמר כו' ע"י קדושת האבר ממירי' כו' כצ"ל:

דף יא:

רש"י ד"ה באומר הרי כו' והרי קנה זוז הלכך יצא כו' כצ"ל:
ד"ה שעושה אותה כו' שלה אבל בדבר כו' הד"א:
בא"ד מפרש לקמיה הס"ד ואח"כ ד"ה שהיא מתה כגון הלב או הוושט הס"ד וכצ"ל:
ד"ה הקדיש אבר כו' לדמיה ומגו כו' בהמה נחתא לה כו' הד"א:
ד"ה בשלך ושל אחרים כו' כצ"ל:
ד"ה היא שלמים כו' קדוש הס"ד:
תוס' ד"ה ר"ח סבר כו' דבפרק אלו טרפות כו' כצ"ל. ע"ש (דנ"ז ע"ב) אבל שם לא מצאתי רבא אלא ר"ה אמר הכי וצ"ע:
ד"ה התם לא נחתא ליה קדושה כלל פרש"י כו' כצ"ל:
בא"ד אפילו למ"ד שותפות כו' פי' דשם (ד"ט ע"ב) קאמר ר' יהודה אבל אתה גוזז שלך ושל אחרים של נכרים ור"י ס"ל שותפות נכרי חייבת בבכורה ע"ש ברש"י ([צאן קדשים: ו]בד' ג' ע"ב):
בא"ד והא דקאמר התם לא כו' כצ"ל:
ד"ה היא שלמים כו' פירוש אם הולד אסור כו'. והיינו דלא כפרש"י דמפרש דמיבעיא לי' לענין חיוב אם הוא חייב משום ששחט חולין בעזרה ולענ"ד בין לפרש"י בין לפירוש' ליכא למפשטי' מההיא דלעיל דלפירושא ליכא למיפשט' דאפשר לומר דהנך תנאים

דברייתו' דלעיל ס"ל דחולין שנשחטה בעזרה לאו דאוריית' אפי' לענין איסור אכילה וכ"כ תוס' בהדי' במס' פסחים (דכ"ב ע"א) ד"ה חולין כו' דלמ"ד חולין שנשחטה בעזרה לאו דאורייתא ומותר אפי' באכילה ומביאין ראיה ממס' נזיר עיין שם ומ"ה ס"ל דמותר באכילה אבל אביי ס"ל דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא ומ"ה מיבעיא ליה אי הוי חולין בעזרה ואסור הולד באכיל' או לא ולפרש"י פשיטא דליכא למיפשטי' כיון דאסיקנא לעיל דתרתי ברייתא איירי בבהמת קדשים שנתעברה ואפשר דלא ידע שהיא מעוברת ומ"ה קתני ומצא בה בן ד' חי משמע דלא ידע אבל הכא דהקדיש בהמה מעובר' ואמר ולדה חולין דמיבעי' ליה שפיר אם חייב משום חולין או לאו כנ"ל ברור:

דף יב.

רש"י ד"ה היא חולין כו' כרת אעובר משום שחוטי חוץ הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ואין בית הפרס כו' הפרס דלימא שהמחרי' כו' כצ"ל:

ד"ה אלא לפי חשבון כו' לתוך כ"ד סאין כו' רש"י לא דק דהא בשנפל סאה של תרומה שהי' כ"ד לוגין לתוך כ"ד סאי' של חולין ונדמע ועכשיו כל סאה של חולין כ"ה לוגי' כ"ד של חולין וא' של תרומה ואם חזר ונפל סאה מאותו דימוע שהי' כ"ד לוגין לתוך חולין אחרים אין שם לוג תרומה במילואה ונחסר א' מכ"ד בלוג וא"צ צ"ז לוגי' לבטל את לוג התרומה כ"א צ"ו לפי חשבון וצריך לפרש מה שכתב שנפלה תחלה לתוך כ"ד סאין של חולין היינו עם הסאה שנפל נעש' כ"ד ומתחלה הי' כ"ג סאי' של חולין וכן הוא בהדי' בהר"ש שנ"ץ פ"ה דתרומות:

ד"ה אחר אחרון כו' אסורה והאי דמתני' אע"ג כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אין המדומע כו' ואמר מדמע כתרומה ודאי וה"ה כו' כצ"ל:

ד"ה ואין המחומץ כו' בגמרא עלה דלא כרבי כו' כצ"ל:

בא"ד דלא כר"א ממתני' דשאור אלא מההיא משנה כו' כצ"ל:

בא"ד לאוכוחי שפיר כו'. פי' כיון דאמר ר"א דבעינ' שיהא באחרונה לבטל כל הסאה שנפל שם ולא כדי שיעור מן התרומה ה"ה בעיסה נמי ס"ל דאוסרתה כדי הכל שנפל שם ולא כדי שיעור תרומה לחוד:

בא"ד גורס אסור הס"ד ואח"כ ד"ה ר"א בן יעקב היא דתנן כו' שהשאיבה מטהרת כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:

בא"ד כי אם תשעה עשר לתוך כ"א הכשרים כשר הס"ד ואח"כ ד"ה אלא אמר ר"פ כו' ושייך לע"ב וכצ"ל:

דף יב:

גמרא אלא הא דכי אתי רבין כו' כצ"ל:
שם סיפי' דקרא אל כלי דוקא עליו לערבן מאי חזית כו' כצ"ל. ועיי' במסכ' סוטה (דט"ז ע"ב):
רש"י ד"ה אלא הא כו' כשר לא ר"א כו' הד"א:
ד"ה אלא לפי חשבון כלים ויוסף בן חוני היא דתניא כו' שנפלה למקוה כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד המקוה הס"ד ותיבת בהמשכה יש למחוק דהא אסקינן דאפילו המשך כולה כשירה ובד"ח נ"ב נ"א שלא בהמשכה ואינו מן הצורך דהא קתני שנפלו משמע שלא בהמשכה:
ד"ה דילמא רישא דקרא כו' לכלי זה אלא כלי זה יתן כו' כצ"ל:
ד"ה ומשני מה כו' את המים לבדוק אותה והוי למעלה כו' כצ"ל: (צאן קדשים: ד"ה ומשני מה כו' את המים לבדוק אותה והוי למעלה כו' כצ"ל) ועיין ברש"י מסכת סוטה (דט"ז ע"ב) גירסא זו:
ד"ה ר"א אומר כו' בית הפרס הן בית הפרס אם כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה אלא אמר ר"פ כו' ע"א ושייך לע"ב:
בא"ד לחומרא ולדברי ר"פ ר"א לחומרא כו' כצ"ל:
בא"ד דתענית דאמרי' נועלין את המרחצאות ואמרינן כו' כצ"ל:
בא"ד ובי"ה במאי אילימא בחמין טבילה כו' כצ"ל:
בא"ד מטהרת בהמשכה בלא כו' כצ"ל:
בא"ד עוקה ועל מעלת המערה אם כו' כצ"ל. פי' שנתערבו בחצר או בעוקה או על מעלת המערה ומשם נמשכו וירדו למקוה:
בא"ד כשיבאו במקוה אח"כ מי גשמים כו' כצ"ל:
בא"ד ומילתא דרבין דלא פליגי אהדדי ור"י כו' כצ"ל. פי' וכן לרבנן דבהא ס"ל דלא פליג ר"א ורבנן וכולהו ס"ל דטהורה בצירוף ברביי' ובהמשכ' ורבין אתי ככ"ע דלא כפרש"י:
בא"ד תקשי דמצינו שפיר כו' כצ"ל:
בא"ד יש לומר דההיא דנותן כו' כצ"ל:
בא"ד בן יעקב דמשנתו קב ונקי כו' כצ"ל:

דף יג.

רש"י ד"ה שלשה שדות כו' דשמא לאח' מב' ראשיה היה כו' כצ"ל:
ד"ה אי קרבן כו' דוכתי או אינו כו' הד"א:

ד"ה קדשי ב"ה סתמן ב"מ כו' ובזבחים (דף קי"ג) דוחה רש"י פי' זה דהרי פרת חטאת דכתב בה תמימה והוי קדשי ב"ה ואינו ראוי למזבח פתח אהל מועד ע"ש וצ"ע:
ד"ה למה נאמר כו' בכלל הס"ד ואח"כ ד"ה שקרבן ב"ה כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מתניתי' ר"ע אבל מקצת תרומתו כו'. פי' כ"א מהן חצי' תרומה וחצי' טבל ועיי' בפי' הר"ע ברטנור' בפ' המשניות במסכת תרומה פ' ג':
ד"ה ר"ע אומר כו' לפרש כמו כן הכא כו' כצ"ל:
בא"ד דכל חד ניחא ליה כו' כצ"ל. ולפי פירוש ר"י צריך לגרוס בגמ' דתני' וכן בתוספ' ועיי' בתי"ט במס' זו

דף יג:

רש"י ד"ה לפי שיצא כו' ימירנו לידון בתמורת כו' הד"א:
ד"ה דבר החדש כו' אינה חלה אלא על דבר כו' כצ"ל:
בא"ד משום דלא חמירא כשאר שלמים ופריך איגרועי איגרע אתמורות גופו דאיצטרך כו' כצ"ל. פי' דל"ל א' פריך אתמורת שמו דלמה נגרע דלא חיילא אבעל מום ול"ל ב' תמורת שמו סברא הוא דלא חיילא על בעל מום דלא חמירא קדושתו לחול על שאינו ראוי ופריך על תמורת גופו ל"ל קרא לרבויי דחלה על תמורת גופו איגרועי איגרע משום דרבי רחמנא דעביד תמורת שמו:
ד"ה אי הכי דלר"ש עולת הבאה מותרת לא כו' כצ"ל:
בא"ד השתא הס"ד ואח"כ ד"ה והמיר בו וחיללו על אחרת אי נמי נתכפר באשם אחר כו' דעולה הבאה מן המותרת היא כדפירשתי לעיל בפירקין הס"ד וכצ"ל ועיי' לעיל (די"ט ע"ב) ואח"כ ד"ה מהו שיחזור כו' דילמא ל"ש הס"ד וכצ"ל:
ד"ה אי אליבא דר"ש כו' הא גמר ר"ש כו' כצ"ל:
הדרן עלך הכל ממירין.

דף יד.

פרק יש בקרבנות.
גמרא דת"ר דבר יום ביומו מלמד כו' כצ"ל:
שם אי אשכחי' אינשי הוי כתב איגרתא ושלחי ליה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה קרבנות היחיד כו'. יש מהן מאותן כו'. הא דכתב רש"י יש מהן משום דהא יש מהן שקבוע להם זמן ואם עבר זמנם אין חייבין באחריותן חביתי כ"ג ופר יה"כ מ"ה כתב רש"י יש בקרבנות היחיד קאמרינן ועיי' בתי"ט:

בא"ד עולת יולדות וקרבנות מצורע כו' כצ"ל:
ד"ה מאי ניהו כו' לזבח שלמים ואין שלמים בצבור אלא כבשי עצרת הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מלבד שבתות כו' שבתות ודרשינן סמוכים כו' כצ"ל:
ד"ה אין לי אלא כו' על המערכה וקא מקטירים על המערכה והם מתעכלין מאליהן הס"ד ואח"כ ד"ה ופריך מבוא השמש ס"ד והאמרת דברים שדרכן ליקרב ביום דאין קריבין בלילה כלל כו' מבוא השמש דא"כ היא העולה מאי ממעט הס"ד ואח"כ ד"ה אלא אם בא כו' כצ"ל. ופי' דא"כ דדבר שמקטירים ביום נמי מצי להקטיר מבוא השמש אחר שקיעה א"כ היא העולה מאי אהני:
תוס' ד"ה וכל הקרב כו' הא לית' ביה קדושת כלי כו'. דבריהם אינם מובנים לי הא אמרי' בפ' שתי מדות (דפ"ח ע"ב) חצי לוג למה נמשח ומסיק שבו היה מחליק חצי לוג שמן לכל נר ונר וא"כ היה בו קדושת כלי ובאמת גירסא זו אינו שם ברש"י ולפי מה שכתבו תוס' התם בפ' שתי הלחם (ד"ק ע"א) וז"ל ויש מפרשי' הטבת הנרות לא שייך בזה לשון קרב ניחא ע"ש בד"ה בלילה כו' אבל הכא צ"ע:
בא"ד אינו קדוש ליקרב אבל כו' כצ"ל:
בא"ד אלא מנחת נסכים בלבד כו'. פי' והכי קאמר דמנחת נסכי' אינה קריבה אלא ביום:

דף יד:

גמרא נידר ונידב הוא ותנן זה הכלל כו' כצ"ל ומתני' היא במסכת מגילה (ד"ט ע"ב):
רש"י ד"ה ל"א גרסינן כו' בלילה ומקריבין ע"ה פוסל בהו כאיברים של תמיד כדאמרי' במס' זבחים וכן עיקר כו' כצ"ל. ועיי' בזבחים (דפ"ו ע"א):
ד"ה חובות הבאות כו' ומוספין הס"ד ואח"כ ד"ה ולשלמיכם במה הכתוב מדבר אי שלמי נדר הרי כבר אמור נדריכם ואי שלמי נדבה הרי כבר אמור נדבותיכם ואי משום הקישא אף נסכים ביום לכתוב ולשלמים הס"ד וכצ"ל ובד"ח נדפס שלא כסדרן כדי ליישב הגירסאו' ועדיין מגומגם:
ד"ה סמי מכאן כו' חובה הס"ד ואח"כ ד"ה אשר נדרתי כו' כצ"ל והשאר שייך למטה.
ד"ה להביא כבשי' כו' אביא הכבשי' דבחברון בו כבשי' שמנים במס' מנחו' ולהכי פריך כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ותנן המנחות והנזירו' קריבין בבמה כו' כצ"ל:
ד"ה סמי מכאן כו' איכא בינייהו הס"ד ואח"כ ד"ה אלא כיון כו' כצ"ל:
בא"ד הנידור והנידב הוא מצינו כו' כצ"ל:
בא"ד דלא כר"ש כו'. פי' משמע דמודה ר"ש לרבנן דלא קרבי נזירות בבמה:

דף טו.

רש"י ד"ה עשר שנים כו' בעצמו י' שנה ושנה אחת שמלך שאול עם שמואל וב' שמלך שאול בעצמו כדכתיב כו' כצ"ל:

בא"ד צא מהן ט' שנים כו'. אין זה אלא דברי נביאות דלא מוכח מקרא דאפשר לומר בשנת י"א שאול מלך:

ד"ה אמר ר"ש כו' ולד חטאת דאין נקיבה בציבור כו' כצ"ל והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא:

ד"ה והאמר ר"ש במתני' כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה ושלשים ושש כו' לשמואל ושאול משמת עלי ושלשים ושש כו' כצ"ל:

בא"ד ועד בכלל יהי' שנים שמלך כו' כצ"ל:

בא"ד וישובו מקץ ד' חדשים כו' כצ"ל:

בא"ד ולפי דבריו לא מצינו מ' שנה כו' ובמס' נזיר תירצו דמקץ מ' שנה לאו דוקא אלא תחלת מ' שנה קרי נמי מקץ ע"ש:

דף טו:

גמרא אילים תשעים וששה כבשים כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה שהיה ר"י כו' וציבור מביאין שעיר כו' כצ"ל:

בא"ד דבר והן שעירים כו' כצ"ל:

בא"ד נפקא לן מהאי קרא כו' כצ"ל:

ד"ה הא מזידי' כו' צדקיהו הס"ד:

ד"ה ליכא דאימעוט כו' היאך והיו כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כיוצא בו אמר ר"י כו' דכתיב גבי לוים ופר השני תקח לחטאת שני לעולה מה עולה אינה כו' כצ"ל: ובד"ח נדפס נ"א גבי עולה ויורד כו' ונוסח' משובשת היא ופשפשתי בת"כ ולא מצאתי דרוש גבי עול' ויורד אלא גבי האי קרא דכתיב גבי לוים בפ' בהעלותך וכן הגירסא בס"י גבי לוים ובריית' זו הובא במסכת הוריות (ד"ה ע"ב) וכתב מ"ו הב"ז ויש לתמוה על רש"י דאישתמיט' מיני' ברייתי' דהוריות וצ"ע למה לא זכרו' תוספת מסוגי' זו עכ"ל. ולענ"ד כוונת תוספת ליישב דברי רש"י מה שכתב דלא איתפרש היכא קאי דבסוגיא דהוריות אפשר לפרש דר"י נמי ס"ל דפר חטאת של לוים אינה נאכלת כמו שדרש ר"ש התם ולפ"ז שפיר קאמר כיוצא בו אמר ר"י כמו שחטאת זו אינה נאכלת כיוצא בו אמר התם בחטאת שהביאו בני הגולה שלא היתה נאכלת

והוראת שעה היתה מ"ה הביא תוספת דבת"כ תני' ושם תני' דר"י לא דרש דרש זה על פר השני שתהא שני לעולה מה עולה אינה נאכלת כו' אלא שתהא בן שתי שנים וקאי על מספר שניו לפ"ז לא שייך לומר כיוצא בו אמר ר"י ומ"ה פרש"י שפיר לא איתפרש הכ' קאי ובעל המחבר קרבן אהרן מיישב שם בדוחק לשון כיוצא בו ע"ש (דע"ד ע"ב):
ד"ה והא הכא דאיכא דמתו בעלים כו' כצ"ל:
בא"ד דאמר והא אין כפרה למתים דמייתי על הא שמעתא כו' כצ"ל:
ד"ה והא קרבה כו' נמי הוא ראוי וא"ת כיון דקס"ד דמאן כו' כצ"ל:
בא"ד שמתו בעלי' מתה א"כ תקשי למתני' דבהא כו' כצ"ל:

דף טז.

גמרא א"ל ליהושע שאל א"ל לא בשמים היא כו'. וכתב מ"ו מהרש"א הא דלא השיב יהושע מאלה המצות כיון דיהושע גופא שמען ושכחן לא הוי חידוש דבר כ"כ דבכלל אלה המצות וגו' הוא עכ"ל ולא אוכל לירד לסוף דעתו דהא נשתכחו קתני משמע דכולן ידעו ואח"כ נשתכחו בימי אבלו ולא מיהושע לחוד נשתכחו אותן ההלכות רק מכל ישראל וא"כ היאך השיבו שמואל ואלעזר מאלה המצות וגו' כיון ששכח מותר לחזור וליסדן כדאמרי' במס' מגילה ובמס' יומא (ד"פ) דפריך מהאי קרא אלה המצות וגו' ומשני שכחום וחזרו ויסדום. ולי נראה ליישב בדרך האמת דכולן לתירוץ א' נתכוונו רק יהושע ופנחס השיבו בקיצור ושמואל ואלעזר פירשו דבריה' וה"פ דאמרו להם לשאול הספיקות של הלכות דהיינו לשאול באורים ותומים ספיקי דדינא וקי"ל דאין שואלין באורין ותומין על דבר איסור והיתר כדאמרינן במס' עירובין (דמ"ה ע"א) דפריך התם על הא דכתיב וישאל דוד בה' מאי קמבעי' ליה אילימא אי שרי או אסור לחלל שבת הרי ב"ד של שמואל קיים ופי' רש"י ומילי דאיסור והיתר לא משייל באו"ת וכן כתב מהרש"א במס' יומא בפר' בא לו ובודאי הטעם דאין שואלי' באו"ת בדיני הוראה משום דלא בשמים היא דתורה נתנו לנו לטהר או לטמא לאסור או להתיר ותשובה זו השיבו יהושע ופנחס שאתם מבקשים לשאול ספיקי דהלכתא שנשתכחו לא בשמים היא ואין שואלים באו"ת ספיקי דהלכתא ושמואל ואלעזר השיבו ג"כ כזה דאין שואלים באורים ותומים ספיקי דהלכתא ואם אתם סוברים כיון שהוא צרכי צבור לידע אליבא דהלכתא וצרכי צבור שואלים כדאמרי' במתני' במס' יומא (דע"א ע"ב) אפי' בספיקא דדינא זהו דבר חדש לשאול ספיקא דדינא באו"ת והוי בכלל אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש לשאול באו"ת בספיקא דדינא כנ"ל ברור:

שם תשש כחו של משה ונשתכחו כו' כצ"ל. וכ"ה בילקוט פ' בחוקותי:
שם כלב הקטן ממנו וגו' ויתן לו את עכסה בתו לאשה ולמה נקרא כו' כצ"ל:
שם אמר לה מי שכל רזי עליונים ותחתונים שלו יבקש כו' כצ"ל:
שם דקנז הוא דייקא נמי דכתיב בן יפונה הקניזי ולא כתיב בן קנז ש"מ כו' כצ"ל:
שם ושעיברה את שנתה לא שמענו יכול כו' כצ"ל: ועיין בהוריות (ד"ו ע"ב):
רש"י ד"ה נשתכחו בימי כו' הלכות (שפא"י) [צאן קדשים: ישפ"א] יהושע כו' כצ"ל.
ורש"י נותן ג' סימנים סימן ראשון ישפ"א הוא על השאלה מתחלה שאלו ליהושע ואחר כך לשמואל ואח"כ לפנחס ואח"כ לאלעזר סי' שני יאפ"ש הוא על התשובה שהשיבו לפי זקנתן מתחלה השיב יהושע ואחריו אלעזר ואחריו פנחס ואחריו שמואל וסי' ג' יפא"ש על עיקר התשובה יהושע ופנחס השיבו לא בשמים היא ואלעזר ושמואל השיבו מאלה המצות כנ"ל. ומ"ו גורס סי' ראשון ישפ"ז ולא ידעתי למה כתב שאר הסימנים שברש"י לא יכולתי לכוונם וצ"ל שהיא גי' אחרת בספרי רש"י עכ"ל וכאשר כתבתי נכון הוא:
בא"ד שמואל הס"ד:
ד"ה ותצנח לשון צוחה צועקת הס"ד ואח"כ ד"ה אלא תורה בלבד שהתורה נקראת מים ועתניאל לא היה כו' וכצ"ל ועיין בע"י גדול:
ד"ה בן קנז כו' קנז היה הס"ד ואח"כ ד"ה הוליד את עזובה כו' כצ"ל ושאר יש למחוק ושייך למטה בד"ה חורגיה כו' ומיותר כאן:

דף טז:

גמרא משאי אפשר אמר ר"ש בן לקיש ארבעה כו' כצ"ל. ועיין בהוריות (ד"ו ע"ב) ברש"י דגירסא נכונה היא:
רש"י ד"ה ארבעה כו' כלומר ארבעה חטאות ניתנו להם מסיני דמתות ולא חמש והחמישית נאמר להם כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:
ד"ה אחת ניתנה כו' איזו היתה ור' נתן כו' הד"א:
ד"ה וליחזי בהו כו' ובצבור ילמדו דחטאת כו' כצ"ל:
בא"ד שלשה מתות אבל הנך תרי ליכא כו' כצ"ל:
ד"ה שתי שכחות כו' מדאגמרי לארבעה בחדא גמרא כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה וכי דנין אפשר כו' מיהו ילפי' אפשר כו'. פי' דכה"ג אפשר קרינן לה כיון דיחיד מיחיד גמרינן:
ד"ה רבי נתן כו' ליגזור מיתה עד השלשה כו' כצ"ל:
בא"ד על הב' והשלשה ירעו כו' כצ"ל:

בא"ד מה מפורש כו' פי' הד' שנגמרו להיות רועות נגמרו כו' כצ"ל והשאר יש למחוק שיתור לשון הוא:

דף יז.

גמרא לא לקי ל"א כסבור מותר להקדיש ב"מ לגבי מזבח גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש ר"ל ור"י אמרי כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים ל"א כסבור לומר שחור כו' כצ"ל. וכן מצאתי גירסא זו בס' קרבן אהרן פ' בחוקותי (דרצ"ה ע"א). ומ"ו הב"ז גורס גירסאות שלפנינו וגם בד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:

שם נטרפה במקדיש ולד ויצא דרך דופן אבל כו' כצ"ל:

שם אלא אימא עושה קדושה למות ורבי אושעיא כו' כצ"ל והשאר שייך לעיל בדברי חזקי':

רש"י ד"ה גבי תמורה כו' קרא יהיה לרבות שוגג כו' כצ"ל:

ד"ה תצא זו לחולין כבעל מום כו' כצ"ל:

בא"ד דמותר הס"ד ואח"כ ד"ה ונכנס כו' היה אומר ולא אמר יותר בתמורה וקדשים כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה במקדיש בהמה כו' נטרפה בזו הוצרך כו' כצ"ל והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא:

ד"ה קרב במינו כו' תמימות אבל כל כו' הד"א:

ד"ה והלא שרוע כו' ואפי' הכי רבי רחמנא דעביד תמורה דכתיב טוב ברע הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:

הדרן עלך יש בקרבנות.

דף יז:

פרק אלו קדשים.

גמרא דדברי הכל איתמר רבא כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס דאיתמר ולא ידעתי למה:

שם אשם הוא הוא קריב כו' כצ"ל: פי' דכתיב בפ' צו והקטיר אותם הכהן וגו' אשם הוא ועיין בתוספת דמנחות (ד"ד ע"א) ד"ה אלא הוא ל"ל כו':

רש"י ד"ה וולד תמימה הס"ד:

ד"ה תמורות תמימים כו' דסמיך ליה איתרבאי כו' כצ"ל:

ד"ה אבל גבי כו' דאין קדושת שלמים על כו' כצ"ל:

ד"ה והא בהא כו' שייך לדי"ח:

תוס' ד"ה לא מיבעי' כו' דלא הוי שמעינן דפטרי כו' כצ"ל. ועיין בתוספת ביבמות דמפרשי' שם יותר:

ד"ה נקיבה לרבות כו' דממעטינן מיני' הם ולא ולדות כו' כצ"ל:

ד"ה דאיכא שם עולה כו' וקשה לפרש"י דא"כ דמהני שם עולת העוף דשייכי באם להולד א"כ הפריש נקיבה כו' כצ"ל:

בא"ד שם עולת העוף דאם כו' כצ"ל:

בא"ד קדושת הגוף אם הפריש נקיבה לעולה דאין לה פדיון ומש"ה כו' כצ"ל: ועיין לקמן בתוס' (די"ט ע"ב) ד"ה פשיטא כו':

ד"ה אי דעולה כו' באשם קרב עולה כו' כצ"ל. פי' וס"ל דרעיי' דרבנן:

בא"ד קרב באשם וד"ה ל"ל קרא כו' שייך לקמן (די"ח ע"א):

דף יח.

גמרא באשם רועה לעולם דחטאת והלכתא כו' כצ"ל:

שם והא הא בהא תלי' כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה קאי עלה כו' ואשם קאי בעשה כו' כצ"ל:

בא"ד ותמורתן וכתיב בתריה כו' כצ"ל:

ד"ה והא הילכתא כו' חטאת מתה הס"ד ואח"כ ד"ה אשם שניתק לרעייה שנתכפרו בעליו באחר ובחטאת אזלא למיתה וקי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה וכשיסתאב יפלו דמיו לנדבת צבור דהיינו עולה ואם ניתקו מעליו והשליכו לרעות וקדם ושחטו סתם עד כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה היכא קתני כו' אלא ודאי יקרבו דמודה ר"א בהא דאישתכח לאינשי תרי דרי דהיינו ולד ואין אדם נזכר שמשלמים באו ואין לגזור כו' עדרים הס"ד ואח"כ ד"ה או סוף מילתא הוא וה"ק כו' לרבנן הס"ד ואח"כ ד"ה אקראי בעלמא כו' כצ"ל. ולפי ראות עינינו הי' לרש"י גרסא אחרת בגמרא שהי' כתוב בפנים מי מודה ר"א דאשתכח תרי דרי כו':

ד"ה כשב משמע ולד שלה כו' כצ"ל. ושייך לע"ב:

תוס' ד"ה ל"ל קרא כו' מיבעיא ליה דאי עבר ומקריב כו' כצ"ל:

ד"ה ניתק אין כו' ובפסחים פרק אלו דברים כו' כצ"ל:

בא"ד גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה כו' כצ"ל. פי' ואי ניתק דאוריית' למה לא קאמר גזירה לאחר ניתוק אטו לפני ניתוק:

בא"ד לכן נראה לר"ת דהלכה כו' כצ"ל. ועיין דיבור זה בתוספת דמנחות (ד"ד) שהאריכו יותר:

ד"ה אפי' ממרעייהו כו' שהרי אסור היה בעבודה כו'. אע"ג דרש"י כתב דאם דשה הבהמה שאתה רוצה להקדישה כו' משמע שעדיין לא הקדיש מ"מ תוספת ס"ל דזהו דוחק לאוקמי קרא שהזהיר להקדיש הבהמה וליקח לעלות לרגל דהא רישא דקרא כתיב רק קדשיך אשר יהיו לך וגו' תשא וגו' דמשמע על הקדשים שכבר הקדיש הזהיר רחמנא לאתויי הייא ולא להקדיש תחלה נ"ל אבל רש"י ס"ל כיון דכתיב ונדריך מהאי קרא משמע נמי דמזהיר להביא הנדרים הייא דהיינו אם אמר הרי עלי דצריך להקדיש מ"ה כתב רש"י שאתה רוצה להקדישו לשלם נדרו כנ"ל. ומ"ו הב"ז דוחה דברי תוספת:

ד"ה וחכ"א יקרב צ"ע חכמים היינו ת"ק הס"ד. פי' ת"ק דמתני' דלעיל ריש פרק אלו קדשים כו' דנמי ס"ל דולד שלמים קרבי ול"נ דלריב"ל א"ב דלת"ק אפי' ולד ולד קרבי ולחכמים ולד ולד לא יקרבו וכ"כ מ"ו הב"ז ומסיים דתוספת הקשו כן את"ק דפליג אר"ש וריב"ל קאי לדעת ר"ש עכ"ל. ולענ"ד יש ליישב בדרך אמת דה"ק דבר זה מחלוקת ר"א וחכמים וכענין זה כתבו תוס' במס' חולין (דק"ד ע"ב) ד"ה ר"י כו'

ואח"כ **ד"ה** אמר ר"ש לא נחלקו כו' כצ"ל:

בא"ד מפרש טעמייהו הס"ד ואח"כ ד"ה וחלופיה היינו כו' כצ"ל:

דף יח:

גמרא לאתויי' ולד המעושרת כו'. יש להקשות למה לא משני לעיל דפריך ולד דמאן כו' לישני לאתויי ולד המעושרת ויש ליישב:

שם עד סוף כל העולם הרי כו' כצ"ל:

שם מהו אומר תודה יקריב מניין למפריש תודה הוא כצ"ל. ועיין סוגי' זו במנחות (דע"ט ע"ב):

רש"י ד"ה מהו אומר התודה יקריב כו' דהוה מצי למיכתב והקריב על זבח התודה הס"ד וכצ"ל וכ"ה ברש"י מנחות שם:

ד"ה שניה אם הקריב לאחר כו' הראשונה הס"ד וכצ"ל:

ד"ה יקריבנו אחר כו' כדילפי' להו כו' כצ"ל:

ד"ה במחלוקת שנויה בסוף דכך חולקי' כו' כצ"ל. פי' מתחלה נשנית משנה זו סתמא ואח"כ שנויה במחלוקת ובד"ח נדפס נוסחא אחריתא ואינו מן הצורך:

ד"ה לנדבה כו' שקריבין מדמיהן לנדבת כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה תני ר"ח כו' הוא מקריב ולד כו' כצ"ל:

ד"ה וחליפות צ"ע מה כו' דברייתא הס"ד ואח"כ ד"ה אבל כו':

ד"ה בדמיהן אין כו' וא"ת מאי קא פריך דלמא כו' כצ"ל:

בא"ד בהא לא נגמרה ההלכה הס"ד. וצ"ע לפי זה לעיל דפריך לתנא דיליף מרק קדשיך אי ולד אשם זכר הוא ותוספת כתבו לעיל (די"ז ע"ב) דיותר ניחא ליה למיפרך דאשם גמירי לה דלרעייה הא בהא לא נגמרה ההלכה ויותר הוי ניחא ליה למיפרך ממילתא אחריתא והכא ניחא ליה למיפרך דזכר הוא וצ"ע:

ד"ה אלא לדידכו כו' וה"נ קאמר לר"א כו'. פי' מצד סברא זו פריך נמי לר"א:

בא"ד דאין עיקר תחלת הקדש קרב עולה אלא רועה אפ"ה הולד כו' כצ"ל:

דף יט.

גמרא אמר ליה רבא אחר הפסח כו' כצ"ל:

שם ולא מוקמינא ליה באימי' כו' כצ"ל:

שם במפריש בהמה מעוברת כו'. לפ"ז יש לדקדק לעיל (די"ח ע"ב) דפריך ר"א אדר"א דמתני' דמפריש נקבה לעולה ממתני' דתמורת אשם דלמא מתני' איירי דהפריש נקבה מעוברת לעולה ור"א סבר כר"י ומ"ה הוא עצמו יקרב עולה ויש ליישב בדוחק:

רש"י ד"ה אבל גבי ולד כו' עולה לא הוא ולא דמיו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה לשון ירושלמי כו' דברי הכל בתמיה כלומר אמאי לא פליגי רבנן בולדי דתמורה כמו בולדי עולה הס"ד וכצ"ל. פי' בירושלמי לא גרסי' בריש שמעתין מ"ש רישא כו' אלא הכי גריס וכליל לאישים ד"ה כו'

ואח"כ **ד"ה** במחלוקת שנויה אבל לרבנן ימכר עולה לולד וה"ה נמי כו' כצ"ל:

ד"ה נשתיירה כו' פסולין באין ולא כו' כצ"ל:

ד"ה אביי אמר כו' כי היכא דאם כו' כצ"ל:

בא"ד נמי רועה וגבי פסח כו' הד"א:

בא"ד דמותר לא חזי למידי כו' כצ"ל:

בא"ד לא חזי למידי אלא אזיל כו' והד"א:

תוס' ד"ה אלא בדמפריש כו' ובמקומה איפרשיה הס"ד ואח"כ ד"ה והא הכא כו':

בא"ד בעופות וגם תחילת כו' כצ"ל:

ד"ה אי הכי ניפלוג כו' באה נקבה ואין פסח כו' כצ"ל:

בא"ד ובריש פרקין פירשתי יפה הס"ד וכצ"ל ועיין (די"ז ע"ב) ד"ה דאיכא כו':

ד"ה א"ה כו' בשאר ימות השנה שלא בי"ד בניסן כו' כצ"ל:

ד"ה אביי אמר כו' אביי בא לפרש כו' כצ"ל:

בא"ד לעולה דדמיה כו' כצ"ל:

בא"ד דאם הולד דתמורת אשם כו' כצ"ל:

בא"ד הוא עצמו א"כ ידחה כו' כצ"ל:

דף יט:

גמרא אמר רבה זאת כו' כצ"ל וכן משמע מסוגיא זו ובמס' שבועות (די"א ע"א) גרסינן אמר אביי והא מר כו' והיינו רבה ע"ש:

רש"י ד"ה זאת אומרת כו' מדבעי כו' נקבה זאת כו' הד"א:

בא"ד קרב הס"ד ואח"כ ד"ה מדרב יהודא אמר רב דתרצה למתני' דאמרינן מגו הס"ד וכצ"ל:

תוס' ד"ה פשיטא כו' ותימא דהיכא עביד פשיטא מיני כו': פי' דלמא הא אתי לאשמעי' דטעמא דר"א דאיכא שם עולה באמו בעולת העוף כלשון ראשון של רש"י:

בא"ד ואין לחלק דין הולד מדין אמו כו' כצ"ל:

בא"ד קודם הפסח דיקרב הולד כו' כצ"ל.

בא"ד וחשיב להו רבא כחד הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ר"ש אומר כו' דאיתא ליה אליבא דר"ש דאף לעולתו כו' כצ"ל ועיין לקמן (ד"כ ע"ב):

ד"ה זאת אומרת כו' ממקדיש לדמי נסכים דאמרי' כו' כצ"ל:

בא"ד דההיא דהתם אתיא כר"ש כו' לישנא מגומגם במה שכתבו דהתם אתי כר"ש דהא התם משמע דרבה גופא ס"ל דמקדיש לדמי נסכים דאינו קדוש קדושת הגוף ע"ש וה"ק אליבא דר"י אבל איהו דידי' ס"ל כר"ש דמידי דלא חזי לגופא לא נחתא ביה קדוש' מ"ה משני התם דהקדיש לדמי נסכים אינו קדוש קדושת הגוף ונכון לגרוס ושמא י"ל דרבה כר"ש ס"ל דאמר לקמן כו':

ד"ה אשם בן שנה כו' אלמא היכא דשחט אשם בן שנה דהוי כמחוסר זמן שלא לשמו כו' כצ"ל:

ד"ה והא מחוסר זמן כו' במס' חולין כו'. פליאה נשגבה בעיני שתוס' ורש"י מראי' את מקומו במס' חולין ומשנה ערוכה היא במס' זבחים (דף קי"ב ע"ב) ובמס' חולין גופא פריך מהך משנה:

ד"ה אף מחוסר כו' משמע בקדשים דאינם קדושים כו' כצ"ל:

דף כ.

גמרא חטא עד שלא נתמנה כו' כצ"ל. פי' ואח"כ שנתמנה מפריש שעיר דנשיא:

שם אלו חטא השתא כו' כצ"ל:

שם לשעירתו תקדש כו' כצ"ל:

שם לא חטא לא איחייב בשעיר א"ה ה"נ כו' כצ"ל:
שם שלא במום ואמרי' דטעמא דר"ש כיון דלא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה הואיל ומותר כו' הואיל ושלמים באים נקבה נחתא לה כו' כצ"ל:
ד"ה חטא עד שלא נתמנה כו' דשם שעיר עליו כו' כצ"ל:
בא"ד שעיר הוא הס"ד ואח"כ ד"ה הא לאו עולת העוף קמיית' אי הוה כו' כצ"ל:
ד"ה ודמיהם יפלו כו' דחזי למזבח ואינו יוצא כו'. פי' אפי' בהמה דחזי למזבח אם הקדיש סתם הוי לב"ה מיהו אם פודה מגזבר אינו פודה אלא למזבח. ובד"ח נדפס נ"א ואינו מן הצורך:
תוס' ד"ה רבי סבר כו' כיון דאין דינם שוה לענין תמורה דמותר עולה עושה תמורה ואין כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה דאיכא שם כו' נקבה דאין תמות כו' כצ"ל:
ד"ה דהא איכא כו' וי"ל דפריך מכ"ש כו' כצ"ל:
ד"ה הני תרי כו' א"ה ה"נ הא לא כו' כצ"ל:
בא"ד לאו כגוף אחד כו' כצ"ל:
ד"ה ר"ש כו' באומר הרי עלי כו'. פי' לאפוקי באומר הרי זו דלא מצי פטר נפשיה בע"ה:

דף כ:

גמרא שהיא באה חובה סומך כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ולד תמורה כגון אם המיר נקבה כו' כצ"ל:
ד"ה שלו היא שהוא עצמו מקריבה כו' כצ"ל:
ד"ה ולא סמך כו' שתי מדות הס"ד:
ד"ה ואע"פ שכהן כו' על האבות מה שמכרו האבות זה כו' כצ"ל:
ד"ה אשמעינן כו' בראשון אי אמרת כו' הד"א:
בא"ד אם נפל בו מום בא כו' כצ"ל:
ד"ה ע"א ירושלמי דאי אשמעינן כו' וולדותיה משום כו' הד"א:
ד"ה מחלוקת דולד כו' דדמיה קרבה כו' כצ"ל:
בא"ד מלאשם ורבנן כו' הד"א:
ד"ה מדר' יוסי כו' על אמו לא הס"ד:
תוס' ד"ה אבל לפני הכפרה כו' מחלוקת לפני הכפרה אבל לאחר כפרה כו':
ד"ה הוא עצמו קרב עולה שהתמורה נמי קאי לעולה ס"ל הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה ולד שני כו' ואפי' לר"א ואיהו דקאמר כו' כצ"ל. פי' ואיהו ריב"ל דקאמר אפי' לרבנן כו':

ד"ה בדמיהן אין כו' דאתי לאיחלופי כדאיתא לעיל והאי טעמא כו' כצ"ל. פי' דאתי לאחלופי שיקרב התמורה לאשם והולד לרעיי' וקעביד איסורא דמקריב התמורה אבל במפריש נקבה לאשם לא שייך האי טעמא וקושי' התוספת קאי ללשון הירושלמי שהביא רש"י כנ"ל ובזה שקטה קושי' מ"ו הב"ז ונכנס בדוחק ליישב עיין שם:

בא"ד ותירץ דצ"ל דלא כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

בא"ד דחיית אמו והיכא כו' כצ"ל:

בא"ד בפירקן דפריך מהאי כו' כצ"ל:

דף כא.

גמרא קדש הם הם קריבין ואין תמורתן קריבין כו' וכ' מ"ו הב"ז קשה דלעיל (ד"ה ע"ב) יליף לה אבייי מלהם הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה ומהם מפיק לה בהווייתן תהא שוב מצאתי קושי' זו בתוס' בזבחים (דל"ז ע"ב) עכ"ל. הנה תוס' הניחו קושי' זו שם בתמי' ולענ"ד אפשר ליישב דבאמת אביי מפיק לעיל הם בהווייתן יהא שלא יצאו מקדושתן ע"י פדיון וממילא שמעינן מיני' נמי דאין תמורתן קריבה כיון שלא יצאו מקדושתן ע"י פדיון ואין הפדיון תופס קדושתו ה"ה נמי דאין יוצאין מקדושתן ע"י תמור' ולא קדש התמורה מכ"ש דאינה קריבה והא דפריך ולאבייי האי סברא מנ"ל הכי פירושו מנ"ל לאביי דמפיק הם לענין פדיון שאינו תופס קדושתן דבהווייתן יהא דילמא יש להם פדיון כמו שאר קדשים ותמורתו נמי תפסי קדושתו והם לא אתי אלא להך דרשא דאפ"ה אין תמורתן קריבה כמו שמצינו בשלמים אע"ג דתמורתו קדש אפ"ה צריכה קרא לרבות להקרבה כמו שכתבו תוס' לעיל (די"ז ע"ב) ד"ה נקבה כו' ומשני דאיכא קרא אחרינא לה' הוא דילפינן מינה דהוא קריב ולא תמורתו וע"כ הם אתי דבהווייתן יהא ומ"מ תרתי שמעינן מיניה כנ"ל ברור:

רש"י ד"ה מאי הי' משני כו' מדברי רש"י נרא' דהיה להם איזה גירסא אחרינא וחסר בתלמוד שלפנינו:

ד"ה חוץ מן הבכור כו' בקדשי' הס"ד ואח"כ ד"ה חוץ מן הבכור ומן המעשר אם נפל בהס מום אינו יכול לפדותן ולהוציאן מקדושתן דבבכור כו' כצ"ל:

ד"ה הא רבי ישמעאל כו' וכולן אתיין בספרי הס"ד וכצ"ל וכ"כ רש"י במס' מכות (די"ט ע"א). ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:

ד"ה מה בכור כו' מזבח הס"ד ואח"כ ד"ה מה בכורים כו' כצ"ל:
בא"ד אלה אלו בכורי' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה וקידש' לע"ל כו' קדוש' היה ירושלים כו'. פי' למ"ד קידשה לע"ל ס"ל מקריבי' אע"פ שאין בית וכפרש"י בזבחים ובמכות:
תוס' ד"ה אי קסבר כו' והא בעינן מזבח וליכא כו' כצ"ל. פי' דהא בעינן מתן דמים ואימורין לגבי מזבח:
בא"ד ויבנה מזבח הס"ד ואח"כ ד"ה ואי קסבר כו' אין קדושה בירושלים יותר משאר ערים כו'. ולפי מה שפרש"י במכות ובזבחים דמוקי ליה בבכור שקרבו דמו ואבריו קודם החורבן ובשרו קיים כמו מעשר לא ק"מ:

דף כא:

גמרא מה לבכור שכן טעון מתן דמים כו'. ורש"י גורס גירסא אחריתא וכתב מ"ו הב"ז ולא ידעתי למה לא סגי לי' בפירכא שלפנינו עכ"ל. ולענ"ד גירסת רש"י יותר ניחא דלגירסא שלפנינו לאו פירכא היא דס"ד נילף מבכור כיון דמעשר טעון הבאת מקום אע"ג דאינו טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ה"ה נמי דאינו נאכל אלא לפנים מן החומה אע"ג דאין טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח מ"ה גורס רש"י פירכא אחריתי:
שם שנתו כפסולי המוקדשים כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה בתר הלמד אזלינן כו' למידין אותו ולא אזלינן בתר המלמד הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י וכוונת רש"י דאי אזלינן נמי בתר המלמד הדרא קושיא לדוכתא ובד"ח נדפס נ"א:
ד"ה וקשיא לי כו' ועיין בתוס' דזבחים (ד"ס ע"ב) ותמצא ישוב לקושי' זו:
ד"ה מעשר דגן כו' בסופי' הס"ד וכצ"ל:
ד"ה מה לבכור שכן חילקת כו' וכבר כתבתי בפנים ליישב גירס' רש"י:
בא"ד לעולם וחילקה כו' הד"א:
ד"ה ומאי קשיא כו' הס"ד:
ד"ה ובירושלים כו' קמ"ל הס"ד ואח"כ ד"ה ויפסל מהקרבה הס"ד ואח"כ ד"ה שנה בשנה הואיל וכתיב שנה בשנה ב' שנים במשמע הס"ד וכצ"ל ובד"ח נדפס נ"א ושבוש הוא:
ד"ה כחזה התנופה ובשרם יהיה לך כחזה התנופה דהיינו כחזה ושוק של שלמים שנאכלין לב' ימים ולילה אחד דמסברא הוי אזלינן לחומרא ואמרי' כחזה ושוק של תודה וכתב יהיה להוסיף עוד כו' כצ"ל ובד"ח נדפס כו' ושיבוש הוא ועיין במס' בכורות (דכ"ח ע"א) ותמצא שגירסא זו נכונה:
הדרן עלך אלו קדשים.

פרק ולד חטאת.

רש"י ד"ה ושאבדה כו' קודם שנתכפר כו'. ולא רצה לפרש פשוטו אם משכפרו הבעלים שנמצאת ב"מ לאחר שכפרו תמות דא"כ מקמ"ל פשיטא דלכ"ע תמות ועיין בתו' ד"ה ולד חטאת כו':

תוס' ד"ה וולד חטאת כו'. פי' ואינה מתה אלא רועה כו'. פי' כמו באבודת לילה כיון דלא חזי להקרבה בלילה לא אמרי' דתמות ה"ה גבי נמצאת ב"מ דלא חזי להקרבה הל"ל יותר דלא תמות וכ"כ תוס' במסכת מעילה (ד"י ע"ב) ד"ה ולד כו'. ומ"ו הב"ז כתב וז"ל ול"נ דהמדקדק בדברי רש"י יראה דלק"מ דרש"י מפרש דאבוד' לילה לא מיקרי ריעותא כיון דכבר איתא ליה ריעותא אחרית' דלילה ודו"ק עכ"ל. ופשפשתי בפירוש רש"י ולא מצאתי שמפרש כזה ולו יהיה כדבריו שרש"י פי' כן אבל כאשר כתבתי ניח' קושי' התוספות:

בא"ד שאם נתכפר בשאינה אבודה שאבודה מתה כו' כצ"ל. וכתב מ"ו הב"ז אף דלר"ה דאמר לקמן הכל מודים אפי' רבנן שאם משך אחת מהם והקריבו מדעתו דתמות אפי' קודם כפרה לפ"ז למה הקשו דוקא לר"א דהא לר"ה נמי קשיא א"כ ל"ל בעלת מום עכ"ל ומאריך בדברים ליישב דלר"ה לא קשיא לפרש"י ובונה וסותר וכתב שהרב בעל תוי"ט מניח קושיא זו בצ"ע ולענ"ד יש ליישב דלר"ה לא קשיא לפרש"י ל"ל ב"מ דלר"ה אם משך אחת מהם אפי' משך האבודה ונתכפר בה והנשארת הוא שאינה אבודה מתה וכפרש"י לקמן מ"ה אשמעינן במתני' דבב"מ דוקא אם משך ונתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה אבל אם משך וכיפר בדמי אבודה בבעלת מום שאינה אבודה אינה מתה ולא אמרינן דדחה שאינה אבודה בידים מ"ה הקשו לר' אבא דאמר הכל מודים אפי' בתמימה דוקא שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה והכא בשנתכפר בשאינה אבודה מיירי הקשו שפיר ב"מ ל"ל כנ"ל ברור ועיין פרש"י במסכת מעילה (ד"י ע"ב):

בא"ד ובפרק התודה כו'. מה שציין (דפ"ג) טעות היא ויש לציין (ד"פ ע"א) מסוגיא דהתם מוכח דליתא להו דר' אבא דפריך התם לשמואל ע"ש ומשני שמואל כר' ס"ל ולא משני שמואל כר' אבא ס"ל דחכמים מודים ונתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה אפי' נמצאת קודם שנתכפרו בעלים ושמואל חדא קתני כדמסיק התם ע"ש ומסוגי' דפרק מי שהיה טמא (דצ"ז) דפריך נמי כה"ג לשמואל ולא מתוקמא דשמואל כר' אבא ס"ל מוכח דלית להו דר"א ע"ש:

בא"ד קמ"ל דאפ"ה מתה הס"ד. פי' ולא דמי לאבודת לילה דריעותא דלילה בא קודם האיבוד וכ"כ תוספ' לקמן ד"ה ומי אמר רבא כו':

דף כב.

גמרא תני נמי מעילה ואיידי דתני גבי תמורה מעילה תני נמי גבי מעילה תמורה אמר ר"ל כו' כצ"ל:

שם אמר רבה ה"ק שאבדה כו' כצ"ל:

שם גבי ב"מ וגבי שעברה שנתה דאי תני גבי כו' כצ"ל

רש"י ד"ה עברה שנתה כו' באחרת או אבדה כו' כצ"ל:

ד"ה דמהני' לה כו' הגוף הוא הס"ד:

ד"ה והאמר רבא כו' אבודה ואפי' לרבי דאמר כו' כצ"ל:

בא"ד תיקשי דכי תריצנא לעיל כו' כצ"ל:

בא"ד תריצנא ולי לא ס"ל ואי משום כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה דאי תנא גבי עיברה כו' כצ"ל:

בא"ד דלא אהני לה אבידה כו'. פי' לא אהני לה אבידה שיביא לידי רעיו' משום דחזי להקרבה ולא הוי ריבוי ריעותא אבל ב"מ דלא חזי להקרבה והוי ריבוי ריעותא והיינו כשיטת ר"י וגירס' שלפנינו הוא לשיטת רש"י דריבוי ריעות' מביאו לידי מיתה ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:

ד"ה ומי אמר רבא כו' כאן משמע כשיטת ר"י כו'. ולי נראה ליישב סוגי' דהכא גם לשיטת רש"י דריבוי ריעות' מביאו לידי מיתה והכי פירושא אמרת לילה לא חזי' לא לגופ' ולא לדמי בלא אבודה דאין קרבן בלילה ולאו שמה אבודה וכיון דלאו שמה אבודה אין הריבוי ריעות' מביא אותה לידי מיתה דלא נגמרה למיתה אלא אבודה והאי לאו אבודה היא אבל עיברה שנתה חזי' לדמי ועיקר הדיחוי מחמת שאבדה מהני ריבוי ריעות' למאי דהלכתא גמירא לה ומביאי' אותה למיתה אפי' בשנמצאת קודם שנתכפרו בעלים אפי' לרבנן וה"ה באבדה ונמצא' ב"מ כמו שפרש"י במתני' דמהני שמביאים אותה לידי מיתה אפי' קודם שכיפרו בעלים כנ"ל ברור ונכון ומ"ו הב"ז מיישב פרש"י בע"א אבל הוא דוחק:

ד"ה אמר לך רבא כו' ואי משום אבדה ונמצאת כו' כצ"ל:

בא"ד ולא נראה דתשאר כו' כצ"ל:

בא"ד לכך נראה ר"י לפרש כי היכא דאיצטרך כו'. כתב מ"ו הב"ז וז"ל וצ"ע בדברי ר"י כבר כתבו במתני' דלרבות' נקט בעלת מום וכ"ש כשאבודה לחוד דמתה וא"כ בעברה שנתה ואבדה אכתי קשה למה בעינן תרתי למיתה ובאחד סגי לרעות לר"ל והוא לגמרי הפך סברות התוס' ושיטת ר"י נעלמה ונסתרה ממני דרכו כו' עכ"ל ונ"ל ליישב דברי ר"י

דבלא"ה יש לדקדק בדברי ר"י לפי הגירס' שלפנינו דמשני אבודי' לחוד מ"ט אבודי' כו' משמע דיהיב טעמא דמ"ה אבודי' לחוד אינה מביאי' לידי מיתה משום דדעתי' עליהם ולשיטת ר"ל אבודה לחוד נמי מתה ונקט ב"מ לרבות' אלא ע"כ צריך לפרש דרבא הכי משני לדידי היכא דאיכא דיחוי ונתכפר באחר מתה בלא איבוד וה"ה איבוד בלא דיחוי אחר דמתה והא דנקט במתני' ב"מ לרבותא כשיטת ר"ל רק לר"ל דס"ל דעיברה שנתה לחוד רועה ומ"ה תריצנ' לעיל דמתני' עיברה שנתה ואבדה קתני וע"כ טעמא דר"ל דעיברה שנתה בלא איבוד רועה משום דחזי' להקרבה בשאר קרבנות ולפ"ז אבודה לחוד נמי אינה מתה מהאי טעמא דדילמא משתכחי' וחזי' להקרבה וע"כ לר"ל דוקא קתני אבודה וב"מ לא לרבותא ומ"ה כתבו כי היכא דאיצטרך לחלק אליבא דר"ל בין אבודה לדחוי' הכי נמי נתרץ לר"ל דחוי' לחוד ועיברה שנתה לחוד כנ"ל ברור ודוק ומ"ו הב"ז נכנס בדוחק ליישב שיטת רש"י:

דף כב:

גמרא הראשונה והרי שתיהן תמימות כו' כצ"ל:

שם עד שלא נשחטה הראשונה תמות כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה דהא אמרי כו' דקתני וחכמים כו' הד"א:

ד"ה ל"א אבל בעדר כו' לא הוי אבודה ויפרשנו מהן לאחר זמן כשיכירנו ופליגי אר' אושעי' א"ד אחורי הדלת דאי מהדר אפי' קאי ידע לי' הוי' אבודה וכ"ש בעדר דלא קאי ידע כלומר שאינו מכיר איזו היא תיבעי' תיקו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אליבא דמ"ד כו' כ"ד מתנות והכא דאבד ה"א כו' כצ"ל:

בא"ד כ"ד מתנות אבל הכא כו' הד"א:

בא"ד לריעות' בחטאת כו' כצ"ל:

ד"ה תימכר ויביא כו' אליב' דר' דאמר אבודה בשעת הפרשה כגון הנך מעות דנמצאו קודם כפרה אזלו לים המלח אי לא מצי מייתי מאלו ומאלו הס"ד ואח"כ ד"ה ואין המעות כו' כפרה נמצא הס"ד ואח"כ ד"ה אם קרבה כו' הבעלים היא הס"ד ואח"כ לציין גמרא ואח"כ ד"ה טעמא דמאלו כו' כצ"ל:

דף כג.

רש"י ד"ה ורבנן סברא כו' רבנן רישא רבנן וסיפא ר' הד"א והס"ד:

ד"ה הכי קאמר כו' בהדי' הכי קאמר כו' הד"א:

ד"ה אלא לר' אבא כו' מדעתו דמשך להקריב ולא נמלך הס"ד ואח"כ ד"ה לא עשו תקנה בקדשים דלא איכפת לן כו' כצ"ל והשאר יש למחוק:
תוס' ד"ה רישא רבנן וסיפא רבי ואי קשיא כו' כצ"ל. ומה שמתחיל הדיבור הכל מודים טעות הוא ויש למחוק:
בא"ד שחיטה נמצאת ראשונה כו כצ"ל:
בא"ד ולא נמלך לשון רש"י הס"ד ואח"כ ד"ה הכל מודים כו' כצ"ל:
בא"ד צריך לפרש לישנא כו' כצ"ל:
ד"ה וטעמא דצבור כו' למימר הכי דלא אפשר כו' עבודת היום מיהו אפשר דס"ל לרבנן דמתני' דאם נתכפר בא' מהם אפי' באבודה שני' תמות כי הכא גבי שעירי אבל לר' אבא כו' כצ"ל והשיטות נתהפכות בדפוס:
בא"ד ע"ב בלא המלאכה ובדין ששניה למיתה אזלא כו' כצ"ל:

דף כג:

גמרא הא מאחד כו' כצ"ל:
שם אשם הוא וגו' להביא כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה מלתא דפסיק' כו' הקריב היינו קודם מציאת ראשונה ומשום דהא פסיק ליה דמתה ואין כו' כצ"ל:
ד"ה ל"א הא כו' ירושלמי הוא וניתני כו' הד"א:
בא"ד ואח"כ הקריב תמות כו' כצ"ל:
בא"ד אבודה משני כו' קתני כו' הס"ד והד"א:
ד"ה והשני כו' הלשכה לכך באותו כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:
ד"ה וזהב לכפורת המתנדב זהב לכלי כו' כצ"ל:
בא"ד ונותן זו ל"א וזהב כו' הד"א ור"ל דאם מתנדב כ"ש דוקא צריך להביא זהב למזבח אבל כשמתנדב זהב לצורך כ"ש היה מביא הזהב לגזבר ולא לשופר וכ"כ מ"ו הב"ז דקדשי ב"ה לא היה באין למקדש אע"ג דממותר שירי הלשכה היה נעשה צרכי ב"ה כפרש"י לעיל התם מתחלה לא היה מתנדבים לצורך ב"ה רק שנתותר אבל מה שהקדיש בתחלה לצורך ב"ה היה באים ליד הגזבר:
תוס' ד"ה וששה לנדבה כו' דאיכא מ"ד פ"ק דשבועות דמקיצי' כו' כצ"ל:

דף כד.

גמרא אליבא דר' וכי א"ר כו' כצ"ל:

שם דיחיד מתה ואמר רב כו' כצ"ל:
שם מצוה בראשון כו'. ולעיל דפריך מרב לר' אבא לא מצי לשנוי' מצוה בראשון דהא נתכפר באבודה דהוי נמי ראשונה:
שם בבשר במערבא משמיה דרבינא אמרי מפני כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה כר' ס"ל כו' הפרשה מתה משום דכיפרו בעלים וכי מפריש לאחריות נמי אם כיפרו הבעלים באחרת היא מתה לשון זה פשוט ל"א כרבי ס"ל דמחמיר כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד אותה אח"כ ואפי' כו' כצ"ל:
ד"ה בעלי חיים כו' חבירו הס"ד ואח"כ ד"ה כשהיא כו' ותכפר בשני כו' הד"א:
ד"ה רב סבר כו' אלא לשם איבוד כדי כו' כצ"ל:
בא"ד בהאי דשייר ליכא כו' כצ"ל:
ד"ה אין מרגילין כו' הרגלים והופשט שלם לצורך כו' כצ"ל:
בא"ד שלם מפשיטו בסכין כו' כצ"ל:
ד"ה לא ימנה כו' דדמי כעבודה כו' כצ"ל:
ד"ה בעלת מום כו' קודם הקרבת השניה כו' כצ"ל:
ד"ה יוצא לבית כו' גבי הרגלה נמי כו' כצ"ל:
ד"ה אידי ואידי כב"ש דס"ד כי היכא כו' כצ"ל וכפרש"י בבכורות (דל"ג):
בא"ד המוקדשים מ"ש דאוקי כו' הד"א:
ד"ה אלמא כיון כו' יפה גבי הרגלה כו' הד"א:
ד"ה שנראה כעובד בקדשים שעושה מפוח כו'. פי' שמוכר העור לצורך מפוח כשהוא עדיין על הקדשי' וכפרש"י בהדי' במס' בכורות:
תוס' ד"ה ואידך כו' מהא לר' אבא וחשיב ליה כו' כצ"ל:
בא"ד ולא דמי למפריש לאיבוד כו' כצ"ל:
בא"ד הופרש לאיבוד ואין כו' כצ"ל:
בא"ד לעיל שאינה אבודה אינה מתה כו' כצ"ל:
בא"ד שיהא כמפריש לאחריות הס"ד וכצ"ל. פי' דלל"מ שיהא כמפרי' לאיבוד כיון שאינה מתה אפי' לרבנן אלא רועה:
ד"ה ר"א כו' ויש לחלק כו' ועיין בתוס' דזבחים דבירורו דבריהם יותר:

דף כד:

פרק כיצד מערימין.
גמרא שלמים לא ואת אמרת דמצית כו' כצ"ל:

שם הא עדיפא להתיריה מדאתי כו' כצ"ל וכ"ה גירס' רש"י למישרי והיא היא ובספרי' נ"ב נ"א חסירה וזהו ל"א ברש"י:

שם עולה ליהוי עולה כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה הא עדיפ' כו' גיזה ועבודה ל"א חסירה עדיפ' כו' כצ"ל:

ד"ה לשון ירושלמי כו' מבכרת הס"ד:

תוס' ד"ה אם זכר כו' בקדושה אחרית' ומוקי ליה כו' כצ"ל:

בא"ד למה לאדחוקי לאוקמי מציעת' בבהמת דהקדש הרי סיפ' כו'. כצ"ל וגירסא זו יותר ניח' מגירס' שלפנינו:

בא"ד אכיצד מערימין הס"ד. פי' דמ"ה מוקי סיפ' בבהמ' הקדש דשייך בה ערמה שרוצה להערים שלא ילך למיתה משא"כ בבהמת חולין דיכול להקדישה למה שירצה ואפשר לפרש ע"פ המסקנא דרישׁ אם זכר כו' איירי בבהמת חולין וקאי אהערמת בכור וסיפ' ואם נקבה כו' קאי אבהמת קדשים ואהערמת הקדש ומציעת' אם זכר כו' קאי נמי אבהמת הקדש וסיפא ילדה ב' זכרים כו' קמהדר אהערמת בכור וסיפא ילדה ב' נקבות כו' קמהדר אמציעתא אהערמ' הקדש כנ"ל דלא כמ"ו הב"ז שכתב דסיפא לא קאי אהערמת בכור ע"ש:

ד"ה קסבר ר"ש שייך (לדכ"ה ע"א):

בא"ד מוקמינן לה ולא חיילא קדושת הפה עלייהו אלא הוי בקדושת האם כו' כצ"ל והשאר יש למחוק שיתור לשון הוא:

בא"ד אינו בכור אלא נגזז כו' כצ"ל:

בא"ד הא תפסתינהו קדושת אימא לא אתי' כר"ח כו' דלר"ח טומטו' ספיק' היא וקדוש' אפי' למ"ד בהוייתן קדושי':

בא"ד מצריך קרא עלייהו יוצא דופן וכלאי' דאם עלו כו' כצ"ל:

בא"ד דשפיר הן ראוי לבא כו' כצ"ל:

בא"ד בעודו בבטן אמו והיא כו' כצ"ל:

ד"ה אמר ר"י כו' ויש לחלק כו'. וכתב הב"ז דבריהם מגומגמי' דכיון דלר"ה ביציאת הרוב קדוש למפרע המיעוט שיצא א"כ ודאי לא ס"ל הא דר"י שבכאן דהיאך שרי להטיל בו מום למפרע כמו שאסור אף שמכרו לנכרי ומה שייך גזרה בכאן דמשום דינא דאוריית' אסור כו' עכ"ל. ובאמת שלפי הגירסא שלפנינו שפיר קאמר אבל נ"ל גירסא אחריתא והכי גרסינן ה"נ נימא גבי מטיל מום וי"ל דאיכא לאוקמי הא דר"י אליבא דר"ה בשלא יצא כלל והא דלא התיר ר"י למכור לנכרי בשלא יצא כלל ויש לחלק בין מטיל מום למכירה כו' כצ"ל וכ"מ בס"י וכן מתרצי תוספת בחולין (דס"ט ע"ב) ובבכורות (דל"ה

ע"א) והא דכתבו בדיבור שלאחריו דניחא לן טפי למוכרו לנכרי ולהטיל בו מום היינו אליבא דמסקנא דר"י התיר אפי' ביצא מיעוט' ולא גזרינן דילמא נפיק רוב ראשו והיינו דלא כר"ה כמו שכתבו תוס' שם מ"ה כתבו דטוב מזה למכרו קצת מן האם לנכרי דליכא למיגזר כלל משיטיל בו מום ביציאת מיעוטא כנ"ל ברור:

ד"ה הא עדיפ' למישרי כו' לעשות כן איבעית אימא משום כו' כצ"ל:

דף כה.

רש"י ד"ה בהווייתן כשהן כו' עליהן הס"ד:

ד"ה אלא ש"מ כו' ומתני' ר"ש היא הס"ד וכצ"ל. פי' הא דמשני קסבר רשב"ג בעלמא בהווייתן קדושי' ומ"ה כתב רש"י ומתני' דהכא נמי ר"ש היא ועיין במסכת כריתות (דכ"ג ע"ב) דשם מוקי אליבא דרשב"ג דבהווייתן הן קדושי' ובזבחים (דפ"ד ע"ב)

ד"ה אלו נאמר כו' אהאי קרא כו' אותו אלו נאמר כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה ת"ל כו' אדם לאשר יבכר בבהמה לא יקדיש אותו הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אותו אינו כו' קדשי' ואכתי כו' הד"א:

ד"ה ת"ל בבהמה כו' ולמאי אתי אם לא לגלויא כו' כצ"ל:

ד"ה משיבוכר כו' חולין הוא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה ת"ל אך כו' דכיון דאמו קדוש' כל כו' כצ"ל:

בא"ד בקדושה דאמו דולדות כו' כצ"ל:

ד"ה ואמר אביי כו' הלא ודאי הואיל כו' כצ"ל:

בא"ד קודמים הלכך בכור הוא הס"ד וכצ"ל:

ד"ה אבל אם אמר כו' לה ולכל דאית' בה אקדשה וחשיב ולד כמקדיש כו' כצ"ל:

בא"ד לשון ראשון הס"ד ואח"כ ד"ה אם לכך נתכוין שמתחלה כשאומר הוא שלמים כו' כצ"ל וכ"ה בברטנורה ע"ש:

תוס' ד"ה היא שלמים כו' על האם אפי' לא מכוין אלא על האם קדוש מכח קדושת פיו ואפי' למאן כו' כצ"ל:

ד"ה רצה בולדה כו' כמפריש ב' חטאות כו' כצ"ל:

ד"ה ה"ז כו' נפשיה וגבי חטאת כו' כצ"ל:

דף כה:

גמרא כאחת אלא אי אמרת כו' כצ"ל וכן גורס רש"י:

שם אמר רבא האי קרא לר"י הגלילי קאי דקתני כו' כצ"ל:

שם דת"ק סבר שיירו משוייר ומר סבר שיירו אינו משוייר א"ל כו' כצ"ל וכן גורס רש"י:
רש"י ד"ה אלא אי אמרת כו' זכתה לו להוי כעבד כו' כצ"ל:
ד"ה כאן בהקדישה כו' מאן והך דקתני כו' הקדישה ודכ"ע אם כו' הד"א וכצ"ל:
ד"ה תלמידיה דר"י כו' אנא סבירא לי דמכח כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה דת"ק סבר כו' כר"י ואיהו סבר דשיירו כו' כצ"ל:
ד"ה ואת אמרת כו' מיבעי' ליה ר"א כו' כצ"ל:
בא"ד א"ל כמה שנים גדל כו' כצ"ל ועיין דיבור זה באריכות במסכת מנחות (דף פ' ע"א) ד"ה מאי קמ"ל כו' שם מבורר יותר ותבין דבריהם:
ד"ה לא נצרכה כו' היינו כדי שאיל' רב לתלמיד הס"ד וכדבריהם מבואר להדי' בפ' מרובה (דע"ג ע"ב) וכתב מ"ו הב"ז וז"ל ויש כאן עיון גדול על הרמב"ם ז"ל שבסוף פ"ב מה' תמורה כתב ואם לא נתכוין כו' וחזר ואמר תמורת שלמים אע"פ שחזר תוך כ"ד אין תופשים כו' ע"ש למה השמיט הא דפ' מרובה דתוך כדי דיבור קטן שהוא שאילת תלמיד לרבו ר"י מודה דיכול לחזור ואדרבה משמע התם מדברי התוספת דלדידן קי"ל אפי' תוך כ"ד גדול יכול לחזור. שוב ראיתי מלשון הרמב"ם בפי' משניות שלו שכתב ז"ל דקי"ל תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממקדש ומימר ומגדף ועע"ז ומקדש ומגרש עכ"ל לא ידעתי אנא מצאו זה דהא בפ' ב' דנדרים (דפ"ז) לא נזכר ממקדיש ומימר כ"א הנך ד' מגדף ועע"ז ומקדש ומגרש גם מדברי התוספת דפ"ב דנזיר (ד"ט ע"א) מבואר לב"ה דס"ל שיש שאלה בהקדש מותר לחזור גם כ"ד וכו' עכ"ל והניח בצ"ע על הרמב"ם. והנה אעפ"י שאיני כדאי להכניס ראשי בין ההורים ומורים ה"ה מ"ו הב"ז והגאון המפורסם בעל שפתי כהן שהניח ג"כ בצ"ע על הרמב"ם והובא בח"מ סי' רנ"ה מ"מ אנכי הקטן תלמוד תלמידיהם איני באתי אלא לגלויי מילתא בעלמא לגלות דברי רבינו הרמב"ם וכוונתו שהרי תוספת כתבו במס' מנחות (דפ"א ע"ב) ד"ה תודה כו' דכי אמר תודה מן החולין ולחמה מן המעשר לא מצי הדר ביה אפי' תוך כ"ד אפי' לב"ה דס"ל גבי אמר הריני נזיר מן הגרוגרת דחשבינן ליה נדר ופתחו עמו לא דמי להכי דבעי למיהדר ולא מצי מיהדר דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט ואמרינן נמי בנדרים והלכתא תוך כ"ד כדיבור דמי חוץ ממגדף ועע"א ומקדש ומגרש וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח דבנמלך אפי' ר"י מודה דאפי' תוך כ"ד הרי זו תמורת עולה עכ"ל. ראשון הרי מבואר להדי' דבהקדש היכא דבעי למיהדר לא דמי להך דהקדש דנזיר לב"ה דהתם הוי נדר ופתחו עמו ולא משום דבעי למיהדר וזהו סותר למ"ש מ"ו הב"ז מדברי התוס' דנזיר מבואר לב"ה דסבר שיש שאלה בהקדש דמותר לחזור תוך כ"ד הא מבואר להדי' דלאו משום חזרה ס"ל

לב"ה דלא הוי נזיר אלא משום דהוי נדר ופתחו עמו וכ"כ תוספ' שם להדי' וז"ל דבתוך כ"ד מצא פתח לו וחרטה וכיון שנדרו ופתחו עמו לא חל כלל עכ"ל ובר מן דין לא דמי דהתם איכא טעמא אחרינא לב"ה דס"ל כר"י דבגמר דבריו אדם נתפס אע"ג דס"ל לר"י אף בגמר דבריו נתפס מ"מ לא דמי לנזירות כמו שפרש"י התם ע"ש. שנית דהא כתבו תוספת במס' זבחים (ד"ל ע"א) ד"ה אמר ר"י כו' ובמס' ב"ק (דע"ג ע"ב) ד"ה תרי כו' להדי' דנמלך קרי ליה תוך כ"ד גדול דתוך כ"ד גדול דומה כמו נמלך ובזה ר"י מודה דלאו כ"ד דמי ובזה צדקו דברי רבינו הרמב"ם ז"ל ושפיר מדייק בלישנא וכתב וחזר ואמר תמורת שלמים אעפ"י שחזר כו' דלשון וחזר היינו נמלך והיינו תוך כ"ד גדול ומ"ה כתב דלא מהני והא דלא חשיב בנזיר נמי מקדיש דהא במס' ב"ב (דק"ל ע"ב) לא קחשיב אלא ע"א וקדושין וכתבו תוספת דקיצר כאן משום דחד טעמא איתא להו ה"ה מקדיש נמי דלא קחשיב משום דחד טעמא אית' ליה דחמירא כמו שכתבו תוספת דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט ולא מצי למיהדר ביה כנ"ל ליישב דברי רבינו הרמב"ם:

דף כו.

רש"י ד"ה ור"י קסבר כו' ור"י אמר לך כו' הד"א:

בא"ד אע"ג דאמר בהאי לישנ' כו' כצ"ל:

בא"ד לא תחול זו אלא כו' כצ"ל:

בא"ד דר"מ סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים ש"מ מיהדר קהדר בה ור"י אמר להכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים למימר דכולהו עולה כולהו שלמים והתניא בניחותא כו' כצ"ל וכך הוא הגירסא במסכת זבחים (ד"ל ע"ב) וכתב רש"י שם וכך קבלתי בתמורה עכ"ל והיינו גירסא זו ותמיה לי על מ"ו הב"ז שנשמט ממנו סוגיא דהתם ומ"ה גורס ר"י במקום ר"מ ומה שכתב רש"י והתני' בניחותא גירסא אחריתא היה לרש"י בפנים:

ד"ה תמות דאף כו' ואיהו אינו מחויב חטאת כו' כצ"ל. וכתב מ"ו הב"ז וק"ק דאפי' אם היה מחויב חטאת מ"מ כיון דחצי עולה מעורבת בו האיך יקרב כו' עכ"ל ואפשר ליישב דרש"י ס"ל דאם היה מחויב חטאת אע"ג דלא היה ראוי להקרבה דחצי עולה מעורבת כו' מ"מ למה תמות ירעה עד שיסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה חטאת וחציה עולה כמו שס"ל לעיל בחציה תמורת עולה כו' מ"ה כתב רש"י דמיירי בשאינו מחויב חטאת ועיין מה שאכתוב בס"ד בתוספת ד"ה ר"י:

תוס' ד"ה אמר ר"י כו' ואי אמר תמורת כו' כצ"ל:

בא"**ד** תמורת שלמים פליג כדמפרש כו' כצ"ל. ובד"ח נדפס נ"א ואינו מן הצורך להאריך בגירסאות:

ד"**ה** האומר בהמה כו' וצ"ע בפ"ב בזבחים גבי כזית וכזית כו'. פי' דהתם אמרינן דכ"ע ס"ל דהוי עירוב מחשבות אע"ג דלא סתרי אהדדי ע"ש:

ד"**ה** ר' יוסי כו' דהכא מיירי דאמר וחציה תמורת חטאת כו'. פי' דאמר חצי' עולה וחצי' תמורת חטאת ואיהו אינו מחויב חטאת רק שהמיר בחטאת אחר ומ"ה תמות דתמורת חטאת א' מה' חטאות המתות ואם אמר תחלה חציה תמורת חטאת מודה ר"מ דתמות והיינו דקאמר ושווי' כו'. וכתב מ"ו הב"ז וקשה דה"ל לר"י לפרש במחויב חטאת וכיון שא"א לו להתכפר דהא הוא חציה עולה ולאו בת רעי' היא לפיכך תמות ולפי האמת דברי רש"י ור"י מדוקדקים דמפרשי לה באינו מחויב חטאת דאי במחויב חטאת האיך מודה ר"מ היכא דאמר חציה חטאת תחלה דתמות הא כיון דמחויב חטאת ותפוס לשון ראשון קדשה כולה לחטאת ותיקרב ולמה תמות עכ"ל ותמיה לי על מ"ו הב"ז דאשתמיטא מיניה סוגיא דנדרים ממה שהקשו תוס' דמשמע התם דלמ"ד בעינן ידים מוכיחות אפי' במחויב חטאת אם אמר ה"ז חטאת לא אמר כלום אם לא שאמר ה"ז לחטאתי דוקא ומ"ה דחק ר"י לפרש דמיירי באמר וחציה לתמורת חטאת ואתיא סוגיא דהכא אליבא דכ"ע והא דהקשו תוס' וכתבו דאמרינן בנדרים כו' אם אינו מחויב חטאת לא אמר כלום הא התם משמע אפי' במחויב חטאת אם אמר ה"ז חטאת לא אמר כלום והכא אמר ה"ז חטאת היינו דתוס' הקשו אפי' למ"ד דלא בעינן ידים מוכיחות מודה באינו מחויב חטאת דלא אמר כלום ונמצא סוגיא דהכא לפירש"י דלא כמאן נ"ל:

ד"**ה** מהו דתימ' נהי דהוא לא קרבה כו' כצ"ל:

בא"**ד** חצי' עולה וחציה שלמים אלא כו' כצ"ל:

דף כו:

רש"**י** ד"ה ב"ח נידחי' כו' והא דציין רש"י בב"ח נידחי' תחלה שכן בכ"מ בפסחים שמביא הך סוגיא ובכריתו' ובזבחים גורס ש"מ ב"ח נידחי' תחלה וכן הוא נכון ואינו מן הצורך להאריך ובד"ח מהפך הדיבורים ונדפס תחלה דיבור קדושת דמים כמו שנזכר בפנים ואינו מן הצורך:

ד"**ה** קדושת דמים כו' לעולם ולא תימא דלא ליהוי דיחוי כו' כצ"ל וכ"ה ברש"י בכ"מ ובד"ח נדפס ס"ד וגירסא זו יותר ניחא:

ד"**ה** חצי' עולה כו' מנין והוא היה עשירי כו' כצ"ל:

ד"ה לשון ירושלמי מי תפסן כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה ש"מ מדר"י כו' גבי המקריב כו' כצ"ל:
בא"ד משום דפליגי תנאים כו' כצ"ל:
בא"ד ואשמעינן דר"י אית ליה כמ"ד כו'. דבריהם אינם מובנים לי דהא לא איצטריך לאשמעינן דהא ר"י בהדי' אמר במס' יומא (דס"ד ע"א) דפליג על רב וס"ל שני שבזוג ראשון ירעה ומסיק דר"י סבר ב"ח נידחי' ובתוספות דזבחים (די"ב ע"א) הקשו קושיא זו ומתרצו בע"א ובפסחים (דצ"ח ע"א) נמי מתרצו בע"א ע"ש:
בא"ד כיון דשמעינן דיחוי כו' כצ"ל:
בא"ד מעיקרו אע"ג שקדוש קדושת כו' כצ"ל:
בא"ד מעיקרו וקדוש קדושת הגוף שהרי אין כו' כצ"ל. פי' אין הדיחוי בא ע"י קרבן אלא מפני שהיה מומר נדחה ובקדושי' מפרשי בע"א ע"ש:
בא"ד משום אידך מילתא דר"י דאמר כו' כצ"ל:
בא"ד דטעמא דמ"ד דב"ח כו' כצ"ל:
בא"ד משמע דהא דקסבר ר"י דב"ח כו' כצ"ל:
בא"ד אחרת דמ"ד דס"ל דב"ח אינן נידחי' יליף מקרא כו' כצ"ל:
בא"ד ליה ממחוסר כו' כצ"ל:
בא"ד והא דקאמר התם כו' כצ"ל:
בא"ד מהאי טעמא דמגו דנחת' לה קדושת דמים נחת' לה קדושת הגוף אבל בההיא כו' כצ"ל:
בא"ד דקדושת הדמים לית בהן דבעופות לית בהו פדיון ונעקרה מקדושת כו' כצ"ל:
בא"ד נחתה לה קדושת דמים נחתה כו' כצ"ל:
בא"ד משום דמסתבר ליה דטעמא דר"ש משום כו' כצ"ל. פי' דמסתבר ליה דטעמא דר"ש משום דכל מידי דלא חזי לגופא לא נחתה כו' כדאמרינן בפ' ואלו קדשי' ומ"ה פליגי רבנן וס"ל מגו דנחתה לה קדושת דמים כו' ובמטמא מקדש מודו רבנן משא"כ ר"א איכא למימר דפליגי בהא דלרבנן ב"ח נידחי' ומ"ה תרעה ור"א ס"ל ב"ח אינם נידחי' ואיכא למימר אדמותי' מר"א דהוי יחידאה ניסייעה מרבנן דס"ל ב"ח נידחי' ומ"ה לא מותיב מר"א זהו כוונת התוספות בקדושין (ד"ז ע"ב) שכתבו סוף הדיבור וז"ל וממילתא דר"א נמי לא מצי לאתובי משום דהוי יחידאה עכ"ל. פי' ואיכא למימר אדמותיב מר"א דהוי יחידאה ניסייע' מרבנן ומ"ו מהרש"א בחידושיו כתב שם ודברי נביאות הוא לכוין דבריהם ע"פ דבריהם דהתם עכ"ל ולענ"ד כאשר כתבתי דבריהם מכוונים להדדי:

דף כז.

גמרא לעשות דמים דבר תורה והא דתנן כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ואמר הרי אלו תחת אלו כו' כצ"ל:
ד"ה תמימה תחת כו' איכא באחת ובקדשי מזבח תמימים אמרינן לעיל דאתפוסי הס"ד וכצ"ל:
ד"ה היו לפניו כו' אתפוסי הוא הס"ד ואח"כ ד"ה לא איתחזק דבשלשה זימנין כו' כצ"ל:
בא"ד לשון ירושלמי בעי אביי היו לפניו ב' בהמות של קודש ואחת מהן ב"מ ושני בהמו' של חולין תמימות ואמר הרי אלו תחת אלו מהו מי אמרינן תמימה דחולין תחת ב"מ דהקדש נמי לאתפוסי מדתמימי' תחת תמימה לאתפוסי האי נמי לאתפוסי או דילמא תמימה כו' כצ"ל:
בא"ד תמימה לאתפוסי דחזיא כו' כצ"ל:
בא"ד דהקדש לא חזי' להקרבה כו' כצ"ל:
בא"ד איכוין את"ל כיון דבעי כו' כצ"ל:
בא"ד ולא פי' ועל שתיהן לא הניח שתיהן כו' כצ"ל:
בא"ד אלא אי הוה לפניו שתי בהמות של קדש ואחת מהן ב"מ ושלשה בהמות של חולין תמימות והניח ידו על של חולין מדהני תרתי בהמות לאתפוסי דודאי כו' כצ"ל:
בא"ד שהניח ידו על חולין ואם תמצא לומר דכיון דלאחולי כו' כצ"ל:
בא"ד לאנוחי אבעלת מום כו' כצ"ל:
בא"ד רמו רמוי כו'. פי' בעי' הוא אי איתרמי הני כגון דהויין כו':
תוס' ד"ה ב"מ כו' מצי למימר בקוצר ב"מ כו' כצ"ל:
בא"ד משמע לעיל בפ"ק דרע כו' ונד"ב רש"ק מ"ז וטעות דלית' ברש"ק ואינו מן הצורך למחוק ואפשר ליישב דברי רש"י דס"ל נמי דרע ברע תופס אלא מאחר דלא כתיבי בפירוש בקרא דעושה תמורה מסתמא דעתי' לאחולי מ"ה דייק רש"י בלישנא דרע ברע לא כתיב כו' כצ"ל:

דף כז:

גמרא אלו דברים כו' והקדישות כדר"ח דאמר ר"ח מאי אין להם אונאה אינן בתורת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה אמר לך כו' ור"י מתרץ כו'. פי' דלדידי לא קשיא לא צריכא לאפוכי דר"י ודר"ל:
ד"ה לא בין למר כו' ההקדש ור"י סבר כו' הד"א:

ד"ה מתני' דקתני כו' כר"מ דאמר המעריך פחות מבן חודש נותן דמיו כו' כצ"ל:
בא"ד דמים הס"ד:
ד"ה לא בעיין מומא כו' וקיימי הס"ד ואח"כ ד"ה אבל מפריש כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה בין למר כו' דא"כ הא דאמר משמיה דר"י כו' כצ"ל:
בא"ד דמותר לחלל שוה מנה על שוה פרוטה ושחיללו דאמר שמואל משמע דיעבד כו' כצ"ל:
בא"ד ועוד דאמרינן בפ"ק כו' עיין בתוספת ב"מ (דנ"ז ע"א) ד"ה ומר סבר כו' ותבין כוונת התוספת:
ד"ה מתני' דלא כר"ע כו' דעתי' לומר הרי לעולה כו' פי' שלא היה בדעתו (צאן קדשים:ו)שיהיו אלו עולה אלא לעולה לשם דמים:
הדרן עלך כיצד מערימין.

דף כח.

פרק כל האסורין.
גמרא וקשיא לן מאי אפילו דקאמר הכי קתני כו' כצ"ל:
שם ובשר בחלב ושעיר המשתלח ועורות לבובין ושור הנסקל כו' כצ"ל:
שם פוסלתו מאכילה כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה וקשיא לן כו' כולן ימותו ומאי אפי' דקאמר פשיטא כו' כצ"ל:
בא"ד יותר טפי לגבי היתר פשיטא כו' כצ"ל:
ד"ה ובזבחים גרסינן כו' קמ"ל התם ימותו כו' הד"א:
ד"ה תנינא התם [צאן קדשים: כו'] על העליונה ואם עולה היתה כו' הד"א וכצ"ל:
[צאן קדשים: ד"ה] ובחולין נמי כו' לא בטלי ברובה כגון בעלי חיים כו' כצ"ל:
ד"ה ועורות לבובין מפ' בע"א שקודרין כנגד הלב כנקב עגול ודרך אותו נקב מוציאין הלב ומקטירין לע"א כו'. כצ"ל וכפרש"י שם (דכ"ט ע"ב ודל"ב ע"א):
ד"ה ובשר בחלב כו' כל הבשר ואי קשיא מ"ש התם כו' הד"א:
בא"ד בהדי הדדי ובתערובות דחולין דבמס' ע"א הוי תערובות דחולין כו' הד"א:
בא"ד ואסורין בהנאה יין נסך כו' הד"א:
בא"ד דיין נסך תני דדמיין ליה דהם נמי אסורים בהנאה ה"נ גבי זבחים דדמיין ליה תני דכולהו אסורים לגבוה הס"ד וכצ"ל ומ"ו הב"ז כתב דגירסא אחריתא היה לרש"י בפנים ואינו מן הצורך לזה:
ד"ה הודאת עד אחד כו' מהקרבה הס"ד:

תוס' ד"ה והרובע והנרבע כו' תקנתא והכי משני להו בעלמא הס"ד וכצ"ל. פי' דבמקום אחר משני נמי כה"ג דאיצטריך לאשמעינן תקנתא ומ"ו הב"ז כתב וז"ל ומ"ש בספרי והכל משני להו לעלמא לא ידעתי להגי' ולפרשו עכ"ל וכפי מה שהגהתי ניחא:

ד"ה טול אתה כו' מהאי טעמא הוי כו' כצ"ל:

בא"ד מניין לך דאסורי' כו' כצ"ל:

בא"ד תיפוק ליה ממשקה ישראל כו' הא דפריך במס' בכורות (דמ"א ע"א) על רובע ונרבע הני בני קטלא נינהו ול"ל קרא ומשני ע"פ ע"א או ע"פ בעלים צריך לפרש דהכא פריך כיון דבני קטלא נינהו ואסורים להדיוט ל"ל מן הבהמה תיפוק ליה ממשקה ישראל מן המותר לישראל כקושי' התוס' דהכא ואין לומר דאיצטריך מן הבהמה היכא דשחטו והקריבו קודם שנגמר דינו דמותר בהנאה כדמשני תוספות הכא לזה נמי לא איצטרך קרא לילף מק"ו מב"מ כדילפינן הכא ומשני ע"פ ע"א כו':

בא"ד ואפי' לק"ו לא צריכנא כו'. ודבריהם אינם מובנים לי למה לא צריכ' לק"ו להיכא דשחטו והקריבו קודם שנגמר דינו דמותר בהנאה כמו שכתבו לעיל דלא מצינו למילף ממשקה ישראל [צאן קדשים: ו]צ"ע:

דף כח:

גמרא תאמר ברובע ונרבע שאין מומן ניכר כו'. פי' וב"מ דין הוא שיספי' ע"א לפוסלו בהקרבה שכן מומו ניכר וגלוי וה"ל כב' עדים אחר שהוא נראה לכל והעד אינו אומר אלא שקבוע הוא תאמר בנרבע שהמום נסתר וע"א מעיד עיקר המום שאינו ידוע לנו כלל ואי לאו קרא לא היה פוסלו ע"א בהקרבה:

שם הרובע ונרבע והמוקצה והנעבד והמחיר והכלאים והטרפה הרי הם כקדשים שקדם מום עובר כו' כצ"ל וכ"ה בילקוט פ' ויקרא:

רש"י ד"ה ציפוייהן כו' לבא לבית ה' לעשות כו' כצ"ל:

ד"ה נעבד שציפוייהן כו' עליהם וגו' ונעבד שעשאוהו כו' הד"א וכצ"ל:

ד"ה נעבד כו' דאסור הס"ד ואח"כ ד"ה ה"ג א"כ ביטלת כו' או חילוף והואיל כו' כצ"ל:

בא"ד לא צריך קרא וקאמר אני אקיימנו כו' הלכך איכא למימר כו' כצ"ל והד"א:

ד"ה בית גליא לשון גובה גלי הס"ד ואח"כ ד"ה בית כלי' כו' כצ"ל. וכ"ה במס' ע"א (דמ"ו ע"א):

ד"ה מעניינא דקרא כו' בקר הס"ד ואח"כ ד"ה מוקצה כו' כצ"ל:

ד"ה שהן אסורים להקרבה הס"ד ואח"כ ד"ה דבר ערוה וע"א רובע ונרבע דבר ערוה מוקצה ונעבד דבר ע"א הס"ד והד"א וכצ"ל:

ד"ה ז' שנים כו' הוי מוקצה דכתיב פר שני ז' שנים כו' כצ"ל:
בא"ד למעבד הס"ד:
תוס' ד"ה אמר ר"א כו' שכן מומו בגלוי והיינו כו' כצ"ל:
בא"ד אתנן זונה ומחיר יוכיח כו'. וה"ה דהמ"ל נעבד ויוצא דופן יוכיח. ולענ"ד יש ליישב התמיה דהא עיקר ק"ו לפסול רובע ונרבע בע"א מהקרבה כמו ב"מ ולפ"ז ליכא למימר אתנן ומחיר יוכיח דאתנן ומחיר נמי אינו נפסל מהקרבה בע"א עד דאיכא ב' עדים הואיל ואין מומן ניכר כמו ב"מ:
ד"ה ומה אתנן כו' כל הצלמים דעבד כי האי ק"ו כו' כצ"ל:
בא"ד נעבד כו' והוי מצי למעבד האי ק"ו דאו חילוף ומה אתנן ומחיר שהם אסורים ציפוייה' מותרים כו' ולהתיר ציפוי הר כו' כצ"ל. פי' ומכ"ש אבני הר שהם מחוברים:
ד"ה נעבד שהוא כו' היינו הציפוי שהיה עליו בשעת השתחואה כו'. פי' והכא מיירי שהציפוי בא לאחר השתחואה ולא הוי הציפוי נעבד אבל לפ"ז יש לדקדק מאי פריך א"כ ביטלת לא תחמוד הא יכול לקיים לא תחמוד בציפוי שהיה עליו בשעת השתחוא' וצ"ע וע' בתוס' במס' חולין (ד"מ ע"א) ובע"א (דע"ה ע"א) שכתבו שם יותר באריכות:
ד"ה כל שהמום כו' הא דרשי' שפיר כו' כצ"ל. פי' ל"ל היקשא:

דף כט.

גמרא להקרבה א"ל אנא כו' כצ"ל:
שם ומיכן הוה תני רב כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה שימור לצורך גבוה הס"ד וכצ"ל:
ד"ה לי ולא כו' קאמינא מניין למוקצה כו' כצ"ל:
ד"ה מכאן כו' שייך קודם הדיבור המתחיל מנה"מ כו':
ד"ה מן הבקר למטה דבקראי דלעיל כתיב מן הבהמה כו' כצ"ל:
בא"ד ומן הצאן ולמטה כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר שאין ת"ל שאינו כו' כצ"ל:
ד"ה אצטריך כו' נטרפ' ואח"כ כו' כצ"ל:
ד"ה אימא תישתרי כו' או עבדי לא מיתסר כו' כצ"ל. וסוגיא זו איתא במס' זבחים (דקי"ד ע"א) ע"ש ויש לדקדק על סוגיא דהתם ועל פירוש רש"י דמסוגיא דמסכת חולין (דמ"א) משמע דלר"ה אף ע"ג דאין אדם אוסר דש"ש עשה בו מעשה אפי' מעשה כ"ד אוסר ולשאר אמוראים אין אוסר דש"ש אפי' ע"י מעשה רבה חוץ חטאת ועולה כיון דקניה לכפרה שהבעלים מתכפרים כדידי' דמיא ואוסר וכתבו תוס' שם דסוגיא דזבחים דפריך מוקצה ונעבד אינו שלו הוא ואין אדם אוסר דש"ש היינו כר"ה ומיירי דאין אדם

אוסר היינו בדיבור בעלמא שעשאו מוקצה ונעבד דבמעש' אפי' כ"ד אוסר לר"ה וכ"כ מהרש"א אבל לשאר אמוראי דהכא מתוקמא אף בחטאת דכדידי' דמי עכ"ל לפ"ז מאי פריך התם מנעבד דל"ל תרי קראי דילמא איצטריך להיכא דאקדשיה ואחר כך נעבד ועשה בה מעשה דאוסר לר"ה ולשאר אמוראי איצטריך אפי' היכא דלא עביד מעשה כחטאת ועולה דכדידיה דמי' ועל פרש"י דהכא נמי יש להקשות דהא איצטרך תרי קראי בנעבד לכ"ע בשלמא במוקצה שהקשה בדיבור בעלמא ולא עביד בה מעשה כלל שפיר אלא בנעבד קשיא וצ"ע רב ליישב:

ד"ה שאינה עוברת כו' ומהכא נפקא נטרפה כו' כצ"ל:

ד"ה איצטריך כו' ה"א דוקא היכא דנולדה כו' כצ"ל:

ד"ה פלוגתא כו' בגמרא הס"ד ואח"כ ד"ה מה לי חד שמתפסת אותו שהתנה עמה הס"ד ואח"כ ד"ה דשקלא אגרא חדא דהוא לא התנה עמה אלא חד ונתן לה מאה וקמ"ל כו' ולא מתנה הס"ד ואח"כ ד"ה ליחול כו' כצ"ל:

בא"ד ואחר כך נתן לה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אלא עד כו' עד שיעבדו בו ואי כלישנא קמא ה"ל למיתני אין מוקצה אסור עד כו' כצ"ל וכ"ה ברש"י:

ד"ה מנה"מ כו' תימה מהיכא תיתי לאסור כו' ואין לומר דהלא דין הוא מה טריפה שלא נעבדה בה עבירה אסורה להדיוט מוקצה ונעבד שנתעבד בה עבירה א"ד שאסורים להדיוט דאיכא למיפרך חורש בשור וחמור יוכיח שנתעבדה בהן עבירה ומותרים להדיוט וליכא למיפרך מה לחורש בשור וחמור שאין חייבים מיתה הא רובע ונרבע ומוקצה ונעבד דמותרים להדיוט היינו ע"פ ע"א או ע"פ בעלים ונמי אין חייבים מיתה ואין לפרש דהכי פריך מנה"מ דמותרים להדיוט דלמא אסורים מדכתיב לא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל כדאמרי' במס' חולין (דף קי"ד ע"ב) גבי בשר וחלב י"ל דא"כ ל"ל קרא דלגבוה אסורי אי אתינא למיסר להדיוט מכל שתעבתי לך כ"ש דלגבוה אסירי מכל שתעבתי לך וכ"כ תוס' שם (דקט"ו ע"א) בהדיא בד"ה מדאסר כו':

בא"ד אף להדיוט נילף מינה דאסור כו'. ויש להקשות דשם במס' חולין קמשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי וגבי כלאים נמי משני הכי וא"כ היכא ס"ד דנילף להדיוט מלגבוה וצ"ע:

בא"ד ואי קשיא א"כ מאי קא משני כו' ומתרצו בדוחק. ולענ"ד יש ליישב בדרך אחר דהא רובע ונרבע ומוקצה ונעבד ממעטינן מתרי קראי לגבוה הני דהכא מן הבהמה וגו' ומזאת תורת העולה ממעטי' דאפי' אם עלו ירדו כדאמרי' במס' זבחים (דכ"ז ע"ב ודפ"ד ע"ב)

ובמס' נדה (דמ"א) ומסיק במס' נדה דאיצטריך תרי קראי דמן הבהמה ממעטינן נעבד ומוקצה ואח"כ הקדיש מזאת ממעטינן אפי' הקדיש ואח"כ נעבד או הקצה אם עלו ירדו ולפ"ז שפיר משני הכא דאי ס"ד דאסורי להדיוט ל"ל מן הבהמה למעט מוקצה ונעבד ואח"כ הקדיש ממשקה ישראל נפקא נעבד ומוקצה ואח"כ הקדיש כמו דאמרינן גבי טריפה ומזאת ממעטינן אפי' הקדיש ואח"כ נעבד או הקצה אלא ע"כ דמותרים להדיוט ולא ילפינן ממשקה ישראל ומ"ה איצטרך מן הבהמה נמי כנ"ל ברור ונכון ואפשר שזהו כוונת רש"י ומ"ה דייק רש"י בלישנא ל"ל הני קראי דלעיל דלשון הני משמע דלא פריך אלא אהני קראי דלעיל דהיינו מן הבהמה ל"ל:

ד"ה אצטריך כלומר לעולם שמעינן כו' כצ"ל:

בא"ד הנעבד לא שמעינן מיעוטא כי אם בחד גוונא כו' כצ"ל:

בא"ד הדיוט ולגבוה כו' כצ"ל:

בא"ד דה"נ אמרי' בטרפה דממשקה כו' כצ"ל:

דף כט:

גמרא הקריבתו הוא דשרי דהא כו' כצ"ל:

שם יהבית ליה מעיקרא ועוד פשיטא דאסור דשווייה לה כו' כצ"ל לגירסת רש"י דתרתי פריך:

שם ההוא זונה ולא זונה כו' וראיה לזה ושם איש ישראל המוכה ושם האשה המוכה בפ' פנחס:

שם ואתנן לא ניתן לך כו' כצ"ל:

שם עד דאמר הילך כו' כצ"ל:

שם זונה מעיקרא סתמא נמי אסור כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה דר"א גופא כו' ליה כלומר מי פשיטא ליה כו' כצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה אם עד יום פ' יהבינא לך כך וכך זוזי ואי לא כו' כצ"ל:

בא"ד איגלאי מילתא דדידה הואי בשעת ביאה כו' כצ"ל:

ד"ה תועבה כתיב כו' היא דנדה כתיבא גבי כו' כצ"ל:

ד"ה הבאות לו בעבירה כו' כצ"ל:

ד"ה כותית כו' בנך הבא מישראלית קרוי בנך כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה כגון דקאי כו' זיל הב לה כו' כצ"ל:

בא"ד דכיון דאי לא הוה מוחזק כו' כצ"ל:

בא"ד אע"ג דהשתא מטעם חצרה כו' כצ"ל:

ד"ה ורבא אמר כו' כמ"ד נשג"א אבל כו' כצ"ל:
בא"ד אלמא דכותית היא זונה כו' ועיין בתוס' במס' ע"א (דל"ו ע"ב) בד"ה משום נשג"ז כו' מה שיש לדקדק מהתם להכא ואין להאריך:
ד"ה גירסא ראשונה מיתיבי אחת זונה ישראלית ואחת זונה כותית כו' כצ"ל. והיא גירסא אחרונה שלפנינו:
בא"ד תופסין בה ומשני הא בעריות שאין קדושין תופסי' בה ופריך והא כו' כצ"ל:
בא"ד לדין איסורא דכ"ג כדאמרי' כו' כצ"ל:
בא"ד דין אתנן דכהן מזונה דומיא דזונה בכהן הוי אתנן כלומר שאין בה שם אחר כו' כצ"ל:
בא"ד דכל זונה דלא תפסי בה קדושין דומיא דאלמנה לכ"ג דלא כו' כצ"ל:
בא"ד לרבנן בחייבי כו' כצ"ל:
בא"ד ואז הוי אתנן דזנות דכיון שמזכיר לשון אתנן לא הוי' מתנה ולאפוקי כו' כצ"ל.
ומ"ו הב"ז גורס בצדו אבל בסתמא ואינו מן הצורך וכן משמע מפרש"י:
בא"ד לרבנן אי בפנוי' כו' כצ"ל:
בא"ד או מופקרת הא אמרו כו' כצ"ל:
בא"ד דתפס בה קדושין כו' כצ"ל:

דף ל.

גמרא והא דקתני עבד לישנא כו' כצ"ל:
שם במחיריהם אימא אתנן זונה ואתנן כלב א"כ הוו תלתא וכתיב גם שניהם ולא תלתא מי קאמרינן כו' כצ"ל. ובד"ח נ"ב נ"א ושיבוש הוא:
רש"י ד"ה בנין אב כו' לר' אלעזר ובנין אב כו' הד"א:
בא"ד (בעריות) [כעריות] דכריתות דמיין ולרבא כו' הד"א וכצ"ל:
בא"ד מעיקרא ה"נ לרבא נמי כו' כצ"ל:
ד"ה שפחה לעבד כו' שעובד לרבו בין ביום בין בלילה ומה היא עבודתו בלילה שהוליד לרבו בנים משפחתו הס"ד וכצ"ל ועיין ברש"י פ' ראה:
ד"ה אימא זונה כו' והאי מחיר כלב היינו אתנן הס"ד ואח"כ ד"ה ומשני שנים ולא ג' אתנן זונה ומחיר כלב הס"ד ואח"כ ד"ה ומחיר כלב כו' כלומר מדכתיב כו' אסור הס"ד ואח"כ ד"ה מחד מינייהו כו' כצ"ל. ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:

דף ל:

גמרא ולדה נרבעה ולד נוגחתו אסורה היא וולדה כו' כצ"ל:
רש"י אין זנות כו' כלב מותר הס"ד ואח"כ ד"ה תניא נמי הכי אתנן כלב כו'. גרסי' לה הס"ד וכצ"ל. פי' דרש"י גורס בברייתא אתנן כלב ומחיר זונה מותרים ולא גרסי' מניין לאתנן כו' וכ"ה בס"י וכן גירסת תוס' במסכת סוטה (דכ"ו ע"ב) בד"ה מנה"מ כו' ע"ש ומ"ו הב"ז גורס ברש"י גירסא אחרינ' ואינו מן הצורך ואינו בס"י:
ד"ה אחורי ב"ה כו' אסור האתנן אם יש כו' כצ"ל:
בא"ד באתננה הס"ד ואח"כ ד"ה אתנן ומחיר חל עלייהו כדרבינ' כו' כצ"ל:
ד"ה ואם ימעט כו' שהוא צריך לקנות לצורכי הפסח דהיינו מהיות משה החייהו כו' כצ"ל:
ד"ה מכדי אכילה כו' שאין לו במה ליקח צורכי אכילת הפסח כגון אם אין לו כו' כצ"ל:
בא"ד אכילה הוא והחייהו ולא החייהו משה מכדי מקח שאם רוצה כו' הד"א וכצ"ל וע' ברש"י מס' פסחים (דצ"ט ע"א):
תוס' ד"ה מנה"מ דאמרי כו' לא לישתמיט כו' וכי לא היה רוצה לפרש טעמא דמתני' דמביא סברא חדשה כו' כצ"ל:
בא"ד ובא מעשה לפני רבי והכשירוהו כו' כצ"ל:
ד"ה דניחא ליה כו' אבל קמא מעיקרא כו' כצ"ל:
ד"ה אבל נרבעו כו' וי"ל דהתם מיירי בדבר שאסור אף להדיוט כו'. ובמס' פסחים (דכ"ז ע"א) הניח קושיא זו בתימא ע' שם:

דף לא.

גמרא למ"ד טרפה יולדת משכחת לה כגון שנטרפה כו' כצ"ל:
שם למ"ד טריפה אינה יולדת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ולד במעי בהמה כו' לשון הירושלמי אמר ר"ה כו' בין ללישנא קמא למ"ד טריפה יולדת בין ללישנא בתרא למ"ד טריפה אינה יולדת שיחלא קמא כו' כצ"ל פי' בירושלמי גורס הכי אמר ר"ה מודים חכמים לר"א בביצה טרפה דשיחלא קמא אסורה מ"ט כו' ולהך גירסא קאי ר"ה בין למ"ד טרפה יולדת ובין למ"ד טרפה אינה יולדת אבל לגירסא שלפנינו לא קאי ר"ה אלא למ"ד טרפה אינה יולדת ופליגי בעובר ירך אמו ודוק וכ"ה בס"י ועי' במס' חולין (דנ"ח ע"א):

ד"ה ר"א מטמא דגופי' הוא הס"ד ואח"כ ד"ה עד כאן לא פליגי ר"א עליה כו' דאפי' בחייו נמי מטמא ר"א דאבר מן החי כו' כצ"ל וכ"ה בס"י. ומ"ו הב"ז גורס ל"א ועיקר כו' ומביא ראיה מתוס'. ולענ"ד לאו ראיה הוא הא דכתבו תוספת לפירוש שני היינו לפירוש שני לאביי דס"ל דאיפכא מסתברא דר"א לא פליג אלא ברימה דאיקרי אדם מחיים רימה לפירוש זה כתב רש"י דר"א אפי' מחיים מטמא כיון דאיקרי אדם רימה אפי' מחיים אבל לפירוש ראשון דמ"ה פליגי רבנן ברימה דפירשא בעלמא מ"ה כתב רש"י דר"א מטמא דוקא חי ואח"כ מת דגופא היא ולאו לישנא אחרינא היא ברש"י כנ"ל ברור ואינו מן הצורך להגיה ברש"י נ"א ועיקר:

תוס' ד"ה למאן דאמר כו' כיון דבטרפה לא שייך עובר אלא בצד אחד לא כו' כצ"ל פי' בעיברה ולבסוף נטרפה:

בא"ד שאינה יורד אלא להגיד לך כל היתר כו' כצ"ל:

ד"ה דמאוירא קא רבי כו' באויר ומעצמו הוא כו' כצ"ל:

בא"ד הלשונות פרש"י הס"ד ואח"כ ד"ה מלא תרווד כו' ועד כאן לא פליגי ר"א עליה כו' ופרש"י ונראה כו' כצ"ל:

בא"ד ובגמרא דמייתי כו' כצ"ל:

בא"ד ורקב אור"י דר"י כצ"ל:

הדרן עלך כל האסורין.

פרק יש בקדשי מזבח.

תוס' יש בקדשי כו' מן הכלל ולאו בכלל ופרט ממש דמרוחקים זה מזה הן ומה כו' כצ"ל:

בא"ד ונותר יליף חילול חילול מטומאה ופיגול מנותר בג"ש דעון עון הס"ד וכצ"ל וכ"כ תי"ט וכן משמע מסוגיא דיבמות (ד"ז ע"א) דעיקר בטומאה כתיב עיין שם:

דף לא:

גמרא ואין בהם הנאה לכהנים כו' כצ"ל:

שם הא קדשי ב"ה נותנין מה"מ א"ר אבהו כו' כצ"ל:

שם לאתויי חלב המוקדשים וביצי תורין דקדשי מזבח כדתניא כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה חלב המוקדשים כו' תורין דחזי לגבי מזבח כו' כצ"ל:

ד"ה חמור כו' בדבר כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה לאתויי שיפוי ונבייה ומיירי במקדיש את החורש כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י וכדאמרינן במעילה (די"ג) המקדיש את החורש מועלין בכולו תרגום יער חורשה:

ד"ה ואפי' למ"ד מועלים בגידולי מזבח כו' כצ"ל:

דף לב.

גמרא שם הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה מקדושה לקדושה כו' שהקדישן למזבח כו' ה"ה אם הקדיש לבדק ההיכל לא ישנה לבדק המזבח וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' תמורה והראב"ד השיג עליו ע"ש:
ד"ה הקדש עילוי כו' המקדיש מחרים כו' הד"א:
בא"ד לחרם הכהן ואת הבהמה יקריב לנדרו וה"ה נמי כו' כצ"ל. ע"ש בערכין (דכ"ח ע"ב) ברש"י:
ד"ה כל חרם כו' הוה שהיה מתחלה כו' כצ"ל:
ד"ה וכן חרמי כהנים כו' דמקיש חרמי מטלטלים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה מקדישים כו' כ"א גבי דבר הנאכל כמו גבי בכור לכן נראה כו' כצ"ל. פי' כדאמרינן במס' ערכין במתני' (דכ"ח ע"ב) גבי בכור כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לבן בתו או לבן אחותו וכ"כ תוספת במס' בכורות (דנ"ג ע"ב) בד"ה הקדש עילוי כו' ע"ש: ובד"ח נ"ב צ"ל תרומה וציין בכורות (דכ"ז) ואינו מן הצורך לשבש הגירסא דבבכור נמי מצינו זה הלשון כאשר כתבתי ותוס' הביאו שם בבכורות:
בא"ד ליתן בשור זה להעלותו לעולה כו' כצ"ל:
בא"ד לקדשי מזבח או לחרמי כו' כצ"ל:
ד"ה חרמי כהנים כו' ואפי' למאן דלא מקיש כו' נוסחא אחריתא היה להם ברש"י וברש"י שלפנינו ליתא להאי נוסחא:
בא"ד בערכין בפ' המקדיש כו' כצ"ל:
בא"ד למורי שיש ביד כהן והכא אתיא אפי' כמאן כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז גורס שהיה כהן וז"ל ור"ל והכל שלו אפי' העלוי ואתיא אפי' כמאן דלא מקיש דאף מאן דלא מקיש וס"ל דבמטלטלים יכול להחרים וקרקעות אינו יכול להחרים כי אחוזת עולם היא להם מ"מ ס"ל דבמטלטלים יכול ליתן לכל כהן שירצה כו' עכ"ל. ובאמת דכתבו תוס' שם הכי בד"ה כמאן דלא מקיש כו' אבל לא אוכל לירד לסוף דעתו כיון דהכא מיירי שהי' כהן שהתפיס חרמו לקדשי מזבח או לקדשי ב"ה וכיון שיכול ליתן לכל כהן שירצה ויש לו טובת הנאה א"כ למה לא עשה כלום וצ"ע:
ד"ה והאמר עולא כו' לא יהיב לב"ה כו' כצ"ל:
בא"ד ועל קדשים קלים משמע דהוי עיקר דרשא כו' כצ"ל:
בא"ד ע"ב יעכבו אותה לשוחטה כו' כצ"ל:
בא"ד של עולה אלא לענין כו' כצ"ל:

בא"ד דלא קאמר במתני' כו' כצ"ל:
בא"ד אבל קשיא ליה כיון דמ"מ ס"ל לעולא דיכול להתפיס כו' כצ"ל. פי' דתוס' מפרשי' קושי' המקשן דהכי פריך מעולא:
בא"ד לא הוי אלא באומר חפץ זה כו' כצ"ל:
בא"ד לימא דאיכא איסורא כו' כצ"ל:
בא"ד כהנים ומשני מדרבנן הא דדריש מכל חרם דיכול להתפיס לחרמי כהנים היינו כו' כצ"ל. פי' דקרא אסמכתא בעלמא:

דף לב:

גמרא בלבד מדרבנן וקרא כו' כצ"ל:
שם שתי מעילות ואי מדרבנן אמאי כו' כצ"ל:
שם אם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה גזברין כו' כדאמרינן בעלמא כו'. עיין במס' תענית (דכ"ו ע"א):
בא"ד אחרמי כהנים הוא מודה בבדק כו' כצ"ל:
ד"ה ומשני מדרבנן הך בריית' כו' כצ"ל:
ד"ה לרבות אימורי כו' אקדשי מזבח מי קרבי כו' הד"א:
בא"ד גזברין דהא האי קרא כל חרם קדש דריש עולא דמשמע דחרם חל אכל הקדש והקדש אסור לשחיטה כו' כצ"ל. פי' דירוש' גרס הכי תיובת' דר"ה תיובתא מנלן אמר עולא אמר קרא כו' אלא עיכוב (גזברנין) [צאן קדשים: גיזברין] בלבד מי קרבי מדרבנן וקרא כו':
ד"ה ראויה אילו כו' מדאוריית' ראויה למעול כו' דמדרבנן הוה הקדש כו' כצ"ל:
ד"ה וד"ה ועוד כו' לא מיירי מידי בבעל מום כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה למעילה ל"ל קרא ק"ק כו' כצ"ל:
בא"ד ביובל קדש לה' כו' כצ"ל:
בא"ד לא דריש כלל דרש' דקדש לה' ודרש' דכל לרבות כו' כצ"ל. וכ"ה בס"י ובד"ח ציין הנך ב' תיבות כלל דרש' ואינו מן הצורך לשבש הגירסאות:
בא"ד להקדש עילוי מדדריש קדש כו' כצ"ל ובד"ח נ"ב נ"א ואינו מן הצורך:
ד"ה מיתיבי אסור כו' מתחייב הוא לשלם הדמים כו' פי' ולא יכול לעכב מלשוחטו:
בא"ד קדשי ב"ה מדאוריי' תפסי כו' כצ"ל:
ד"ה ואי מדרבנן כו' אבל הכא בדילי כבר כו'. פי' ומ"ה פריך מי איכא מעילה בכה"ג אבל צריך עיון דבמס' מעילה (ד"ב ע"ב) מסיק דאפי' בקדשים שמתו דבדילי יש מעילה

מדרבנן וכ"כ תוס' שם ד"ה ומי איכא מעילה כו' לפ"ז הדרא קושית התוספת לדוכתא וצ"ע רב ליישב. אחר זה מצאתי בתוס' דמנחות (דנ"ב ע"א) ד"ה גזרו ביה מעילה כו' דמפרשי דהכי פריך הכא כיון דאיכא מעילה דאורייתא לא שייך לתקן מעילה אחר דרבנן לפ"ז לא קשיא מידי אבל לפי מה דמפרשי הכא דמשום דבדילי מיניה לא שייך לתקן מעילה דרבנן קשה דבקדשים שמתו נמי בדילי ויש מעילה מדרבנן וצ"ע:

ד"ה אמר ר"י לרבנן א' כו' כצ"ל:

בא"ד קאי גם אקדשי ב"ה דסיפא ור"ש פליג ואמר קדשי ב"ה לא הוי בכלל העמדה והערכה הס"ד וכצ"ל. ובד"ח נ"ב נ"א וקשה למבין:

ד"ה ורשב"ל אמר לרבנן קדשי מזבח לא הוו בכלל העמדה והערכה קדשי ב"ה היו בכלל העמדה והערכה ומתני' כו' כצ"ל:

ד"ה אלא לרשב"ל כו' בכלל העמדה והערכה לימא ואם מתו כו' כצ"ל:

בא"ד מנ"ל דילמא מיירי נמי בקדשי מזבח וטעמא כו' כצ"ל. פי' דילמא רבנן מיירי בין בקדשי מזבח ובין בקדשי ב"ה ובקדשי מזבח טעמא דאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים ובקדשי ב"ה טעמא דבעינן העמדה והערכה מ"ה יקברו ומ"ה תני מתו ולא תני אם נעשו טריפה יקברו משום דקאי נמי אקדשי ב"ה ומשום העמדה והערכה ור"ש לא פליג אלא אקדשי ב"ה ובקדשי מזבח מודה דיקברו משום דאין פודים והא דמשני בבכורות (דט"ו ע"א) דא"כ ה"ל למיתני אם נעשו טרפה יקברו דהתם פריך דילמא האי מתו יקברו דקאמרי רבנן לא קאי אלא אקדשי מזבח ומשום דאין פודים שפיר משני א"כ ליתני אם נעשה טרפה ע"ש אבל תוס' הקשו דלמא מיירי בקדשי מזבח נמי [צאן קדשים: ו]משום קדשי ב"ה תני ואם מתו כנ"ל ברור. ומ"ו הב"ז דוחה קושית התוס' משום דמשני התם כנ"ל אבל כאשר כתבתי וע"פ גירסתי שפיר הקשו וק"ל:

דף לג.

גמרא מיפך איפך ותני והכי מותיב ממכילתא כצ"ל:

שם יקברו ר"ש אומר תמימים יקברו וב"מ יפדו בד"א בקדשי ב"ה אבל בקדשי מזבח יפדו תיובתא דר"י כו' כצ"ל. וכן משמע מדברי רש"י דלא כמ"ו הב"ז דגורס בד"א בין דברי ת"ק לדברי ר"ש:

שם לר"ל דאמר לרבנן קדשי כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה ורבי יוחנן כו' בב"ה קאי אותה למעוטי כו' כצ"ל:

ד"ה וב"מ יפדו כו' קדשי מזבח יפדו הא כו' כצ"ל:

ד"ה בב"מ מעיקרא כו' לא שני בין ב"מ מעיקרו לקדם כו' כצ"ל:

ד"ה ה"נ מסתברא כו' ומש"ה לרבנן קדשי מזבח יפדו וקדשי ב"ה (יקרבו) [צאן קדשים: יקברו] ולר"ש קדשי ב"ה נמי יפדו דלא היו הס"ד וכצ"ל וכ"ה בס"י:

ד"ה ומשני ר"ל כו' אפיך ותני והכי מותיב ממכילתא אחריתא כו' כצ"ל:

בא"ד ומותיב לה הכי אר"י ואר"ל ולא מייתי לה בהא ברייתא לר"ש כדגרסי' לה הכא דקתני בר"ש בהדיא כו' כצ"ל. פי' רש"י ומ"ה שפיר מתרץ ר"ל בהך ברייתא ה"נ דפליג ר"ש בק"מ דיקברו אבל בהך ברייתא דלעיל דקתני בהדיא בר"ש ק"מ יפדו לא מצי לתרץ ה"נ דפליג ר"ש בק"מ:

בא"ד מזבח יפדו הס"ד ואח"כ ד"ה בין תמימים כו' ואע"ג כו' כצ"ל והשאר יש למחוק דיתור לשון הוא:

בא"ד אלא דלא קתני בהדיא כו' כצ"ל. ומ"ו הב"ז מוחק תיבת לאו ואינו מן הצורך:

תוס' ד"ה הא מה אני כו' דאימא איפכא כו'. פי' דטמאה משמע ב"מ ואשר לא יקריבו קאי אטומאה והלשון מגומגם:

בא"ד דקרא דאשר לא יקריבו כו' כצ"ל:

ד"ה ואמר רחמנא כו' קדשי ב"ה לרש"י הס"ד וכצ"ל ובפרש"י שלפנינו ליתא להאי א"נ:

ד"ה רשב"ל מיפך ותני והכי מותיב ממכילתא־אחריתי הך דלעיל כו' כצ"ל:

בא"ד ע"ב ושייך לכאן ובקדשי מזבח אין סברא הוא לומר כו' כצ"ל. פי' דא"כ יקברו מבעיא ליה:

בא"ד כלל בקדשי מזבח בהך מילתא דרבנן דאמרי אבל כו' כצ"ל:

בא"ד ור"ש פליג עלייהו ולכך שנה התנא למילתא ולא הזכיר במילתא כלל קדשי מזבח כו' כצ"ל. פי' ואיכא למימר דפליג נמי בקדשי מזבח כפרש"י:

דף לג:

רש"י ד"ה ומחלוקתו [צאן קדשים: כו'] והערכה ומשני להכי לא אמר כו' הד"א וכצ"ל:

בא"ד ההיא דבכורות כולה כרבנן כו' כצ"ל:

ד"ה ואיבעית אימא כו' דההיא מצי לאוקמי כו' כצ"ל:

ד"ה וכן חיה שנשחטה בעזרה וקמ"ל אע"ג דליכא למיגזר משום כו' כצ"ל: וכ"ה בס"י ועיין בתוספת דמס' נדה (דמ"א ע"א) ד"ה קסבר כו' אי ר"ש פליג אריש אקדשים שהפילה נמי או לא:

תוס' ד"ה כדתני' כל כו' קדשי מזבח היו מאן כו' כצ"ל:

בא"ד ועבר ושחטן רבי אומר כו' כצ"ל:

בא"ד מיהו הך דהכא כו' כצ"ל:

בא"ד למה לו לומר דג' מחלוקת יש כו' כצ"ל:
בא"ד משום דחזי כו' תפדה ופריך הא בעינן עמדה כו' ומוקי כו' כצ"ל:
בא"ד תפדה דלמא נקברה אותה ועוד יש כו' כצ"ל:
בא"ד להחמיר כמו בקדשי מזבח הס"ד וכצ"ל וכפרש"י דעביד להו מעלה. ומ"ו הב"ז מוחק כל זה ואינו מן הצורך:
ד"ה הנשרפין אפרן כו' שייך (לדף ל"ד ע"א):

דף לד.

רש"י ד"ה אשם תלוי כו' והשתא הוו חולין כו' בעזרה כו'. ולא דק דהא רבנן ס"ל דחולין שנשחטו בעזרה יקברו ובכריתות (דכ"ג ע"ב) פרש"י הטעם דהוי כזבח פסול:
ד"ה חטאת העוף כו' אינו ולד כיון דחטאת יולדת מן העוף היא כדכתיב כו' כצ"ל:
בא"ד ונבלה היא דאין חולין כו' כצ"ל:
ד"ה יטילנה לאמה כו' ואיידי דעוף רך היא מתמקמת ויוצאת בקילוח כו' כצ"ל:
ד"ה כאן בשק כו' שלא נארג ואידי ואידי כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה הנשרפין אפרן כו' לשורפו אחר ששרפו כאלו נעשית כו' כצ"ל:
ד"ה אם אפשר למישלפינהו מוטב כו' קאי אקושיא דלבטלינהו ברובא ואקושיא (קמייתי) [קמיית'] כו' כצ"ל וכפרש"י:
בא"ד והלשון אינו מדוקדק הס"ד וכצ"ל:
ד"ה ונשרפין דהקדש אפרן מותרין וקשיא למה נקט הקדש וניחא אי גרסי' כו' כצ"ל:
בא"ד יש ליישב דלרבותא נקטי' אפר הקדש הכא דבמתני' תני דנשחטים חוץ כו' כצ"ל:
בא"ד דהקדש אפרן מותר כו' כצ"ל:
הדרן עלך יש בקדשי מזבח.